

Mar.
491.465
C413

GRAMMAR

OF THE

MAHRATTA LANGUAGE.

9 P 7

GRAMMAR

MAHARATTA LANGUAGE.

TO WHICH ARE ADDED

DIALOGUES ON FAMILIAR SUBJECTS.

BY W. CAREY.

TEACHER OF THE HINDUSTANI, PERSIAN AND MAHARATTA
LANGUAGES IN THE COLLEGE OF FORT WILLIAM.

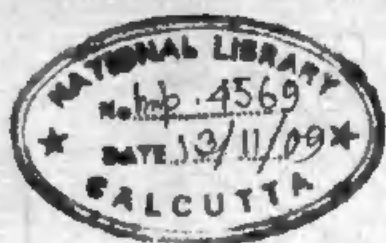
College of Fort William

SERAMPORE.

Printed at the Mission Press.

1806.

RARE BOOK

PREFACE.

THE successes which have lately crowned our military operations, have added several rich and important provinces to the British Empire in India. The Maharratta language is universally spoken in some of these provinces, and throughout the whole of those states from which it is denominated.

A line drawn across the peninsula in the latitude of Visnapore, will nearly express the southern boundary of this language, and another at a small distance from Oojjuyin, in about twenty-four degrees north latitude, will nearly mark its northern limits. From east to west its extent is various, but it may, in general, be reckoned to be spoken from the mountains which separate Bengal, Bahar, and Orissa from the countries immediately west of them, to the western side of the peninsula, and the province of Guzerat.

The study of this language having been lately introduced into the College of Fort William (an institution which will always reflect the highest honour on its Noble Founder and Patron) elementary books became absolutely necessary; and the office of teaching it having been confided to the author of the following work, he thought it a part of his duty to do the utmost in his power towards facilitating the acquisition thereof by attempting this grammar.

Every one must be sensible of the difficulty of reducing to rules a language which has hitherto been almost wholly neglected. On this account it is hoped the public will put the best construction on any imperfections which may attend a first attempt. A grammar of this language was, indeed, written, many years ago, in the Portuguese tongue, but the writer of this, not having been able to procure a copy of it, could not derive any assistance from the labours of his author, and has therefore been obliged to strike out a plan of his own.

Very considerable assistance has been received from

the observations of Vidyamath, the chief Mahratta pundit in the College of Fort William, whose zeal and ability are highly honourable to himself, and promise to be of great advantage to those students who may engage in the study of this language.

The character used in the Mahratta states, in all writings which relate to business, is the Meorth, but among men of learning the Deva Nagari is the best known, it being the character in which their books are written. This, and the superior fitness of that character to express grammatical niceties with precision, may be a sufficient apology for its use in the following work.

Some familiar dialogues, upon common subjects, are added, by way of Appendix, which may serve for exercises to the student, and will be a sufficient introduction to the study of writings of a higher class.

This grammar is now submitted to the candour of the public. If it be found to yield assistance in acquiring a language, which introduces to our acquaint-

ance so many millions of our fellow creatures, to whose customs, commerce, wants, and interests we have hitherto been, necessarily, strangers, it will be esteemed a sufficient compensation for the time spent in writing and preparing it for the press.

W. CAREY,

Singapore, 10th March 1835.

A GRAMMAR, &c.

BOOKS in the Mahraṭṭa language are generally written in the Devanagari character, but the character commonly used in business is the Moorh. The system of that alphabet and the Devanagari is the same. Types in the Moorh character not having yet been cast in Bengal, the Devanagari will be used in this work.

SECTION I

Of the Letters, (अक्षर).

CONSONANTS.

1. Class.	क k	ख kh	ग g	घ gh	ङ ng
2. Class.	च ch	छ chh	ज j	झ jh	ञ ng
3. Class.	ट t	ठ t'h	ड d	ढ d'h	ण n
4. Class.	त t	थ th	द d	ध dh	न n
5. Class.	प p	फ ph	ब b	भ bh	म m
6. Class. Spirants.	{ य y	र r	ल l	व w	—
	{ श sh	ष sh	स s	ह h	ळ lr

क्ष ksh and ज्ञ gn are generally added. ळ bring wanting in the common alphabet, क्ष, though a double letter, is made the last character, to complete the number of letters.

VOWELS.

अ ^{a*}	आ ^a	इ ⁱ	ई ^{ee}
उ ^{oo}	ऊ ^{oo}	ऋ ^{roo}	ॠ ^{roo}
ए ^{loo}	ऐ ^{loo}	ऋ ^e	ॠ ⁱ
ओ ^o	औ ^{ou}	अं ^{ang}	अः ^{uh}

In the Moorh alphabet the long vowels, and the two first nasals of the Devanagari system are wanting.

The pronunciation of nearly all the characters will be evident on comparing them with the Roman letters placed by them, to represent their sounds, but some of the sounds, particularly those of the ण ढ and ढ, cannot be acquired without a teacher.

1. The letters are fifty in number, of which thirty-four are consonants (संज्ञक), and sixteen vowels (स्वर).

2. The first twenty-five consonants are called वर्गीय, *classified*, being formed into five regular classes (वर्ग); and the last nine are called अवर्गीय, *miscellaneous*.

* In expressing Indian sounds by English letters, *a* must be invariably sounded as in father, *e* as in name, *i* as in hip, *oo* as in time, *ou* as in robe, *u* as in but, or as in bud, *oo* as in good, and *oo* as in real.

g. The first and third letters in each class of the consonants are unaspirated (**अल्पप्राण**), the second and fourth are aspirated (**महाप्राण**), and the last letter is the nasal (**सानुनासिक**), expressed by the organ by which that class is pronounced. ' and ' are the proper representatives of every nasal letter. The first of these, called **अतिस्वर**, has exactly the sound of the English *ng* in *sing*, and the other, called **सङ्क्षिप्त**, makes the vowel over which it is placed strongly nasal, /

4. The vowels are divided into *similar ones* (**समान**), as, अ and अ, अ and आ, उ and ऊ; इ and ई; and *dissimilar ones* (**असमान**), अ, अ and इ, इ and ए, i. e. every short vowel is similar to itself and its corresponding long vowel; and every long vowel similar to itself and its corresponding short vowel, but dissimilar to all others.

5. य, र, ल, व and ह are the semi-vowels,

6. Every consonant is supposed to have the vowel **अ** inherent in it, on which account it is necessary to compound the letters when two consonants come together without an intervening vowel. *Ex.* **बल** must be pronounced *bul*, and **स** *bla*.

7. Any two letters may be compounded by placing them one over the other, and in some cases in contact side by side. When this is done, the upper, or left hand letter must be pronounced first. In common writing the latter mode is the most generally used.

8. To form many of these combinations one of the letters loses its original form, and assumes one entirely different. An example of these forms connected with **क** follows, viz. **क्य**, *kyu*, **क्क**, *kku*, **क्ष**, *kshu*, **क्ख**, *kkh*, **कन**, *knu*, **क्ख**, *khu*, and **क्क**, *kku*.

9. **अ** being inherent in every consonant, it is obvious, that a vowel following a consonant would

not make one syllable with it. for instance, कइ must not be pronounced ki but ku:

10. To remedy this, every vowel has an appropriate representative mark which is joined to the consonant, and, occupying the place of the inherent इ, forms a new letter, which includes the sound of the superadded vowel. An example of these forms connected with क follows, viz. कः, 'a, कि, ki, की, kee, कु, keo, कू, koo. कृ, kri, कृ, kree, कृ, kri, के, ke, कै, ki, को, ko, कौ, kou, कं, kung, कः, kuh. These, and the foregoing representative signs of consonants, may be put after any other consonant, or compound letter.

11. This mark ॠ denotes that the inherent इ is suppressed. Ex. तत्, tat, not tutu.

SECTION II.

Of the permutation of Letters, (सन्धि).

When two letters come together under certain circumstances, they coalesce into one. This is accomplished by one of them undergoing some change. In the colloquial languages of India this most frequently occurs when two distinct words being united appear to be but one, but it is also sometimes necessary in affixing the terminations of inflected words.

Of the permutation of Vowels.

1. Similar vowels coalesce and form one long vowel. *Ex.* देव and असुर form देवासुर. *4*
god and an infernal spirit.

2. इ, उ, ऋ, and ए (including their corresponding long vowels), if preceded by अ, or आ, coalesce therewith, and suffer the change called goon,

viz. इ is changed for ए, उ for ओ, क for आ, and ऋ for अल्. Ex. परम and ईश्वर form परमेश्वर, the excellent Lord. वेद and उक्ति form वेदोक्ति, an expression in the Veda.

3. ए, ऐ, ओ, or औ preceded by अ or आ coalesce therewith, and suffer the change called viddhi, viz. आ is changed to आ, ए to ऐ, उ to ओ, ऋ to आर्, रु to अल्, ए to ऐ and औ to औ. ऐ and औ coalesce with the अ or आ without suffering any alteration. Ex. एक and एक form ऐक, one by one.

4. अर् affected with a following अ or आ when it forms a compound word of the third class, requires viddhi, being an exception to Rule 2. Example, शोचार्त्, sorrowful. There are a few other exceptions, but being seldom used they are omitted here.

* In this and the preceding rule the long vowels are changed into the same letters as their corresponding short ones.

5. When any vowel, **अ** and **आ** excepted, is followed by a dissimilar vowel, it undergoes the following change, viz. **इ** and **ई** are changed to **अ** : **उ** and **ऊ** to **अ** : **ऋ** and **ॠ** to **अ** : **ऌ** and **ॡ** to **अ** : **ए** to **अ** : **ऐ** to **अ** : **ओ** to **अ** and **औ** to **अ**. Ex. **अति** and **आवश्यक**, form **अत्यावश्यक**, *great necessity*. **अति** and **उत्तम** form **अद्भुतम्**, *very excellent*.

Of the permutation of Consonants.

5. Any letter of the fourth class (**न-वर्ग**), followed by one of the second (**च-वर्ग**), or the third (**ट-वर्ग**), is changed into that letter. Ex. **सत्** and **चरित्र** form **सचरित्र**, *good conduct*.

6. If the first, second, or fourth letter in any class (**त-वर्ग**), be followed by the third or fourth letter in its own or any other class, or by a vowel, a semi-vowel, or a nasal, it is changed to the third letter of its own class. Ex. **मत्** and **गुहा** form **सङ्गुहा**.

a good quality. तत् and उषर form तदुषर, upon that.

8. Any letter of the fourth class followed by ल is changed to ल. Ex. बलत् and लोक form ललोक, good people.

9. An aspirated letter followed by an aspirated letter becomes un- aspirated.

10. The first letter of any class followed by a nasal, is changed into the nasal of its own class. Ex. तत् and मध्ये form तन्मध्ये, in the midst of it.

11. If प्र, followed by a vowel, a semi-vowel, or a nasal, follow the first letter of any class, it is changed to क; and ह in the same circumstances is changed to the fourth letter of that class. Ex. तत् and प्राणीर form तक्कणीर, that hole. तत् and हित form तद्वित, that advantage.

12. **स** followed by **य**, or any letter of the second class, is changed to **य**. If followed by any letter of the third class it is changed to **घ**. *E.g.* **मनस्** and **मान्ति** form **मनश्मान्ति**, *peace of mind*. **मनस्** and **हिन्ता** form **मनश्हिन्ता**, *anxiety of mind*.

13. If **ः** follow **अ**, and be followed by **अ**, a semi-vowel, a nasal, or the third or fourth letter of any class, it is changed to **उ**. This **उ** is frequently changed to **ओ** by **ह** or **र**. *E.g.* **ततः** and **अधिक** form **ततोधिक** —

14. If **ः** follow any vowel except **अ** or **इ**, and be followed by a vowel, a semi-vowel, a nasal, or the third or fourth letter of any series, it is changed to **र**.

15. A nasal followed by a letter belonging to any series except its own, is changed to the nasal of that series. *E.g.* **मं** and **कर** form **मङ्कर**, *a proper*.

Example.

* See page 3, Rule 2.

29. A final ड, ण, न or ह, preceded by a vowel, is doubled if it comes with an initial vowel of another word. *मन* and *आना* from *सनाता*, *मनसो* &c. *वृत्त* and *छाया* from *वृत्तच्छाया*, *सिन्धु* &c. &c.

Of Nouns. (वाचकः)

Nouns are distributed into six classes, viz. **नाम** proper nouns; **संवाचक** names of sensible objects; **जातिवाचक** names of qualities, viz. adjectives; **भाववाचक** names of ideas, viz. abstract or negatives, and **अनुवाचक** imitative sounds.

They are further divided into **संज्ञावाचक** names of animals, and **संज्ञावाचक** names of inanimate things.

Of Gender. (लिंगः)

1. Nouns of males, and of inanimate things ending in **आ**, are masculine, (पुंलिंगः).

2. Names of females, and of inanimate things, ending in **इ** or **ई**, are feminine, (स्त्रीलिंगः).

3. Names of inanimate things ending in **अ** or a consonant, are neuter, (**स्त्रीलिङ्गवत्**) There are also many exceptions.

4. Words ending in other vowels are not at present susceptible of any cases.

Of Cases.

1. There are seven cases, viz. the nominative, accusative, instrumental, dative, ablative, possessive, and locative. These are respectively called **कर्त्ता, कर्म, यन्त्रा, सम्प्रदान, अध्यादान, मन्त्ररा,** and **अभिधानम्**. An inflected word is called **पदम्**.

2. A word is prepared for inflection by inserting some letter after it, or expunging a letter from it.

3. The nominative is the simple word. The singular has no inflection; rules for the terminations of the plural follow in their proper places.

4. The comparative of word signifying animals is formed from the nominative by affixing **अ** or **अस्**. Words signifying inanimate substances take no affixion in this case, unless they are personified. Thus, **पुष्पः पुष्पेः** something more or inferior like and colour of something **युद्धः युद्धेः**.

5. The instrumental is formed by adding **अ** or **अस्**. It is expressed by *by, through*, and sometimes *for*.

6. The dative is uniformly formed by adding **अ** or **अस्**.

7. The ablative of person and inanimate things is frequently made by **अस्** or **अ**. Some other word, as **मुखः**, **पादः**, **शरीरः** or a word meaning some particular part of the body, is generally put between the two nouns and the above affixes. As **देवानां मुखेः**, *from the mouth of horse.*

8. The genitive is properly an adjective, and varies in its gender to agree with the substantive to which it belongs. It is formed by affixing **जा** for the masculine, **त्री** for the feminine, **ङ्** for the neuter, and **चै** for all genders. It is properly expressed by 's.

9. The locative is formed by affixing **तु** or **इ**. It is expressed by *in, at, on, &c.*

10. The plural is formed by making the vowel which precedes the affix **नाम्**. In many instances the plural is formed by affixing the word **वन्तः** or **भ्यः**, *all*, regularly declines by affixing **नाम्** for receiving the termination.

4. *Declension of 1. Terminations.*

	Sing.	Plur.
Nom.	—	आ ए
Acc. & D.	म्	सु वाम्
Instr.	न मे	न मे
Ab.	ह्यन् अन् तन्	ह्यन् अन् तन्
Gen.	का की च मे	का की च मे
Loc.	त् ई	त् ई

5. *Substantives ending in आ, or a Consonant.*

11. Words ending in **आ**, or a consonant, are prepared to receive their inflections by inserting **आ** after them. *Ex.* देव is changed to देवा in all cases except the nominative. There are a few instances in which the insertion of the **आ** is optional.

12. When अन् is affixed to form the ablative, or ई to form the locative, no letter must be inserted.

500

Figure 1

1.1.12

2000

20. 10. 1944.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

विशेष विज्ञान विभाग, दिल्ली

१. देवनागरी लिपि

4. देसायनन *from a god*   देसायनन *from god*

[illegible]

2. डेनमार्क 19. 11. 1945

The genitive singular forms देवतास्य, and देवासी,
देवतस्य, and देवसे. The plural are
देवताभिः, and देवसेभ्यः.

Fig. 1. Numbered and writers with a final vowel. The letters अ and उ, make the numerical plural of ए.

2

एतन्मन्त्रः *etannmantraḥ*

Sing.	Plur.
N. एतन्मन्त्रः	एतन्मन्त्राः
A. & D. एतन्मन्त्रात्, एतौ	एतन्मन्त्रेभ्यः, एतान्
I. एतन्मन्त्रे, —ते	एतन्मन्त्रेभ्यः, —ते
A. एतन्मन्त्रापादतः	एतन्मन्त्रापादतः
G. एतन्मन्त्राघा, घी, च, चै	एतन्मन्त्राघा, घी, च, चै
L. एतन्मन्त्रात्	एतन्मन्त्रात्

24. Many neuter, and perhaps some other nouns ending in **न्** or **न्त** are prepared for inflection by inserting **ए** before the terminations in the oblique cases singular.

नाम्नः *namnaḥ*

Sing.	Plur.
N. नाम्नः	नाम्नाः
A. & D. नाम्ने, नम्	नाम्नेभ्यः

	Sing.	Plur.
B.	नावेग, — ने.	नावांग, — न.
A.	नावहन, — तु.	नावाहन, — रू.
C.	नावेक, पी. च. चे.	नावाक, पी. च. चे.
L.	नावेत.	नावांस.

Observations on the **आ**

15. **ए** must be inserted before a final **आ** to prepare the word for inflection.

16. Masculines in **आ** make the plural nominative in **ए**.

ससया a husband's or wife's father.

	Sing.	Plur.
B.	ससया.	ससये.
A. & D.	ससयाह, — ला.	ससयांह, — ला.
I.	ससयान, — ने.	ससयान, — ने.
L.	ससयासु.	ससयासु.

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

1.1.1.1

८. मयसाय दी. च. के मयसाय दी. च. के

१. समजात. समजात.

to maintain the the position of

18 The narrative placed of families and some
 reader in अ अ by अ

Abstract—The authors examined the effects of a 12-week, 30-min, 3 times per week, supervised, low-impact aerobically and resistance training program on the health-related quality of life (HRQL) of 100 elderly women. The program was designed to improve the physical and psychological health of the elderly women. The program was evaluated using the SF-36, a validated questionnaire that measures HRQL. The results showed that the program had a significant positive effect on the HRQL of the elderly women. The program improved the physical and psychological health of the elderly women, and the effects were maintained for at least 12 weeks after the program ended. The program was well tolerated and had no adverse effects. The authors conclude that the program is a safe and effective intervention for improving the HRQL of elderly women.

525

45

1. 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100 2101 2102 2103 2104 2105 2106 2107 2108 2109 2110 2111 2112 2113 2114 2115 2116 2117 2118 2119 2120 2121 2122 2123 2124 2125 2126 2127 2128 2129 2130 2131 2132 2133 2134 2135 2136 2137 2138 2139 2140 2141 2142 2143 2144 2145 2146 2147 2148 2149 2150 2151 2152 2153 2154 2155 2156 2157 2158 2159 2160 2161 2162 2163 2164 2165 2166 2167 2168 2169 2170 2171 2172 2173 2174 2175 2176 2177 2178 2179 2180 2181 2182 2183 2184 2185 2186 2187 2188 2189 2190 2191 2192 2193 2194 2195 2196 2197 2198 2199 2200 2201 2202 2203 2204 2205 2206 2207 2208 2209 2210 2211 2212 2213 2214 2215 2216 2217 2218 2219 2220 2221 2222 2223 2224 2225 2226 2227 2228 2229 2230 2231 2232 2233 2234 2235 2236 2237 2238 2239 2240 2241 2242 2243 2244 2245 2246 2247 2248 2249 2250 2251 2252 2253 2254 2255 2256 2257 2258 2259 2260 2261 2262 2263 2264 2265 2266 2267 2268 2269 2270 2271 2272 2273 2274 2275 2276 2277 2278 2279 2280 2281 2282 2283 2284 2285 2286 2287 2288 2289 2290 2291 2292 2293 2294 2295 2296 2297 2298 2299 2300 2301 2302 2303 2304 2305 2306 2307 2308 2309 2310 2311 2312 2313 2314 2315 2316 2317 2318 2319 2320 2321 2322 2323 2324 2325 2326 2327 2328 2329 2330 2331 2332 2333 2334 2335 2336 2337 2338 2339 2340 2341 2342 2343 2344 2345 2346 2347 2348 2349

आर्य समाज आर्य समाज आर्य समाज

१. आत्मानि, आत्मानि, आत्मानि, आत्मानि.

A. आनन्दमय आनन्दमय.

आत्मायाची, म.ने. आत्मज्ञानाची म.ने.

7. साथाल बालांत /

लाडगा. *a la ga*

S. 10.

P. 10.

N. लाडगा.

लाडगा.

A. & D. लाडगांन, ला. लाडगांन, ला.

2. लाडगांन, - ने. लाडगांन, - ने.

3. लाडगांनवचन. लाडगांनवचन.

4. लाडगांनचौ. च. च. लाडगांनचौ. चौ. च. च.

5. लाडगांन लाडगांन.

19. The compound noun element referred to the accusative and dative of persons signifying, "nominative change," the construction of *हो* does not take place in these cases.

आंवा. *a nwa*

S. 10.

P. 10.

N. आंवा.

आंवा.

A. & D. आंवा.

आंवा.

2. आंवांन. आंवांन. आंवांन. आंवांन.

Single

Pl. S.

- A. आंब्यात, — हत आंब्यात, — हत.
 G. आंब्याचा दी. घ. घे. आंब्यांका दी. घ. घे.
 L. आंब्यात आंब्यांत

Of words with a final र or ई.

20. Masculines terminating in र or ई change it to ल before the terminations of the cases.

जवई, a daughter's husband.

Single

Pl. S.

- N. जवई जवई.
 A. & D. जवयाल, — ला. जवयांल, — ला.
 I. जवयात, — ने. जवयांत, — ने.
 A. जवयायामत, जवयांयामत.
 G. जवयाका दी. घ. घे. जवयांका दी. घ. घे.
 L. जवयात जवयांत.

21. Feminines and neuters in इ or ई, receive the terminations in the singular without any further preparation. In the plural the इ is changed to ए.

साळी, *a wife's sister.*

Sing.

Plur.

N.	साळी.	साळा.
A.&D.	साळीस, -ला.	साळांस, -ला.
I.	साळीन, -ने.	साळान, -ने.
A.	साळीप्रसूत.	साळांप्रसूत.
P.	साळीचा, ची, च, चे.	साळांचा, ची, च, चे.
L.	साळीत.	साळांत.

लेखाणी, *a pen.*

Sing.

Plur.

N.	लेखाणी.	लेखण्यां.
A.&D.	लेखाणी.	लेखण्यां.
I.	लेखाणीन, -ने.	लेखण्यांन, -ने.
A.	लेखाणी हत, तूत.	लेखण्यां हत, -तूत.
P.	लेखाणीचा, ची, च, चे.	लेखण्यांचा, ची, च, चे.
L.	लेखाणीत.	लेखण्यांत.

Of Marathi a final उ or ऊ.

22. Marathi in उ or ऊ class, then final
 so आ before the remaining syllable in all the ob-
 linate cases.

लेकर, and its forms.

Case.	Plur.
N. लेकर.	लेकरां.
A. लेकरांस. — ला.	लेकरांस. — ला.
I. लेकरां, — ने.	लेकरां, — ने.
A. लेकर (पुसून).	लेकरांसून.
O. लेकरांच्याची, चे.	लेकरांच्या, ची, च, चे.
L. लेकरांस.	लेकरांस.

23. For instance, if names in उ or ऊ require
 no preposition in the singular, — in the plural लु is
 used for and, the final letter

जाऊ, *a brother's wife, (so called by another brother's wife.)*

Sing.

Plur.

N. जाऊ.

जावें.

A. & D. जाऊन, जाऊला. जावेंस, जावेंला.

I. जाऊन, जाऊने. जावेंन, जावेंने.

A. जाऊणामन. जावेंणामन.

P. जाऊचा, बी, च, चे. जावेंचा, ची, च, चे.

L. जाऊत. जावेंत.

24. Common nouns in उ or ऊ are declined as masculines.

Sing. वासर, *a calf.* Plur.

N. वासर.

वासरें.

A. & D. वासरस, ला. वासरसि, ला.

I. वासरान, ने. वासरान, ने.

A. वासराणामन. वासराणामन.

C. वासराचा, बी, च, चे. वासरांचा, ची, च, चे.

L. वासरात. वासरांत.

लाडू, a sort of sweet-meat.

Sing.

Sing.

A. लाडू.

B. लाडूहून. — तून.

G. & D. लाडू.

A. लाडूचा, ची, च, चे.

I. लाडून, लाडूने.

लाडूत.

The plural is wanting.

Of words with a final ए.

25. There are very few words which end in ए.

They are prepared for inflection by changing the final letter into य.

मिरे, pepper, (collective).

Sing.

N. मिरे.

A. & D. मिरे.

I. मिच्यान, मिच्याने.

A. मिच्याहून.

G. मिच्याचा, — ची, — च, — चे.

I. मिच्यात.

This word has no plural.

- A. विलोह न विलोहान्.
 C. विलोहो यो च ये विलोहा यो च ये.
 L. विलोह विलोहा.

*The word has no plural.

Observations on the Ablative Case.

1. The accusative in **ए** is sometimes used, especially in the gerunds of verbs to denote, *as, for the purpose of, on account of, &c.* **ए. करा वास**, *for the purpose of doing.*

2. The terminations of the ablative case cannot be indifferently used the one for the other. **हत्** forms the proper ablative, expressed by *from*. **तू** is made by the syllable **तू** affixed to the termination of the locative case, and signifies *from within*, and **उत्** is only affixed to those particles of speech which, though affixed to words in the Indian languages, answer the purpose of prepositions in others. **ए. ते ब्राह्मणं गन्तुं**, *he went from the house.* **ते ब्राह्मणं अन्तः**, *he came out of, or from within the house.* **प्राग्**

घातवहन खाते बहत, *water falls from upon*
the house.

3. Words denoting animals always require a
 particle (4th word), **इत**, as in the following
 case. 12. **पित्तानवजन्तुः**.

14. The vocative does not resemble differently
 from the nominative, but is always connected with
 the vocative particle. These particles differ ac-
 cording to the relation of the person addressed, or
 the respect or disrespect toward or beholding to
 him. The signs of the vocative forms **वा रे**,
ओ रे, **अहो**, **मा मा**, **आ**, **भू**, **भू** are a promise
 of familiarity or contempt. **कस्मै**, **ते**, **ह** ex-
 press are of respect.

5. Some vocative particles sometimes precede or
 follow the word to which it belongs, but in the
 latter case the vocative is joined to the noun. **अ**

is not used. *Bro.* अरे भाऊ or भाऊरे. *O brother.* अगलाय or भावार. *O mother.* अहे काया or कायादे. *O uncle.* हे ईश्वर. *O Lord.*

C. Sometimes the vocative sign follows the verb. In this case the name of the person addressed is omitted. *Mr.* मायां गेलहि. *I am killed.*

7. ही and छ are frequently added to nouns and pronouns to make them emphatic.

8. अन्तर, *between, beyond.* बीचेंत, *between,* मध्ये *in the midst, and in.* सर, *upon,* पास, *near by.* दिशा, *towards, besides.* अवघा, *all,* साठी, *with,* स्वर, *कारण, निमित्त,* and वाचून *for,* प्रति *i. e.* वड, *towards,* अपेस्त, *than,* and some other words, are frequently joined to substantives in the same manner as the terminations of the cases. The substantive is previously

prepared as for the regular inflections. *Ex.* **जेव**
स्यद्विज्ज, *after eating*, **स्यद्विज्जनावेतो**, *un-*
til that age

9. Abstract substantives are formed by affixing
मा, **क**, **ता**, or **ता**. *Ex.* **लेक**, **भूत**, *child-*
hood. **मा**, **नारायण**, *old age*. **समकथु**, *know-*
ledge. **हृषीकेश**, *god-maturcness*. **महान्व**,
greatness.

10. Nouns which denote the door of any thing
are formed by affixing **ऊ** to the root of any
verb, the last syllable being previously rejected.
Ex. **चल**, **ऊ**, *a road*, from **चाट**, *a road*, and
सराण, *to accommodate a thing*. **यात्रक**, *a pil-*
grim

SECTION III.

OF ADJECTIVES.

Of the genders of adjectives.

1. Adjectives vary in their gender to agree with the substantive to which they belong. The masculine gender usually ends in **वर्मा**, the feminine in **ई**, and the neuter in **म्**.

2. Some adjectives form the masculine in **मन्** or **मन्त**, and others in **वन्** or **वन्त**. The feminine of the first of these is made by **मन्ती** and that of the others by **वन्ती**. The neuter of these adjectives should be made by **मन्तम्** and **वन्तम्**, but are seldom used.

3. Many Sanskrit participles, and some other adjectives which end in **वन्**, make the masculine and neuter in **वन्** and the feminine in **वन्ती**.

Of the declension of adjectives.

4. Adjectives have no inflection of case, unless put absolutely, or instead of a substantive. The adjective generally, forms a compound word with its substantive.

Of the comparison of adjectives.

5. The comparative degree is formed by affixing **तर**. *Ex.* **दुस्तर**, *finer*.

6. The comparative is frequently made by affixing the word **अग्रेक्ष**, *more than*, to the word or sentence with which another word or sentence is compared. *Ex.* **अपिबन्धर**, *better than that*.

7. The superlative is formed by the word, **पर**, *great, very*, **अति**, *very*, **अत्यन्त**, *exceedingly*, &c. *Ex.* **अत्यन्त बर**, **पर बर**, **अति बर**, *very good*.

Of the formation of adjectives

Most of the Sarg-kelt roots for forming adjectives are used in this language: but as it would be tedious to give them all, only a few of the most useful are mentioned here. Dictionaries must be consulted for the rest.

2. Those adjectives which denominate a thing from its being in any particular place are formed by affixing **स्य** to the name of that place. *Ex.* **ग्रामस्य**, situated in the village. **सभास्य**, in assembly.

3. Adjectives which denominate a thing from its being produced from some thing or circumstance, are formed by affixing **उत्पत्तिस्य** to the name of that thing, &c. *Ex.* **वनेनात्पत्त**, produced in the forest.

10. Adjectives which denominate any thing from its having the quality of conferring some thing, are formed by affixing दाता or दात्री, to the name of that thing. Ex. आनन्ददाता or आनन्ददात्री, *joy-giving*.

11. Adjectives which denominate any thing from its having the quality of effecting something or of producing somewhat, are formed by affixing कर्त्ता, कारी or कारक. Ex. कर्मकर्त्ता, कर्म कारी or कर्मकारक, *business-doing*.

12. Adjectives which denominate any thing from its being given by any one, are formed by affixing दत्ता. Ex. देवदत्ता, *goddess-given*.

13. Those which denominate a thing from its being made or done by any person or thing are formed by affixing कृता. Ex. ईश्वरकृता, *God-formed*.

14. Those which denominate any thing from its having a destructive property, are formed by affixing **त्र**, **नाशक**, **नाशी** or **हन्त** to the word which expresses that which they are calculated to destroy. *Ex.* **सर्वनाशक**, **सर्वनाशी**, *all-destructive*, **शत्रुहन्त** or **शत्रुहन्त**, *enemy-destroying*.

15. Adjectives denoting a thing from its having a power of, or propensity to, loc-motion, are formed by affixing **गामी** to the word which expresses the place or situation in which it moves. *Ex.* **अग्रगामी** *preceding, going before*.

16. Adjectives which denominate a thing from its being involved in some thing, are formed by affixing **ग्रस्त**. *Ex.* **चिन्तग्रस्त**, *involved in thought*.

17. Adjectives which denominate a thing from its being connected with, or possessed of something

are formed by affixing **दुक्ता**. *Ex.* **अमदुक्ता** *Infatigable.*

18. Words which denominate the inhabitants, languages, or other adjuncts of a country from the name of the country, are denoted by affixing **ई** or **ईस** to the root. Sometimes these words are formed by increasing the first vowel of the word by **vriddhi** without any affix. *Ex.* **पारसी**, *Persian*, **ब्राह्मि**, *Brahmin*.

19. Words which denominate a person from some character are generally formed by increasing the first vowel of the root as name by **vriddhi**. *Ex.* **वाश्यप**, *descended from Kashyap*.

20. Many adjectives which denominate any thing from its quality are formed by affixing **इक** to the word from which they are derived, and increasing the first vowel of the word by **vriddhi**.

Ex. धार्मिक, *religious*, from धर्म, *religion*;
हेतुक, *causal*, from हित, *benefit*.

91. A number of adjectives of the same import as the above are made by affixing ई to the word.

Ex. पापी, *sinful*, धर्मी, *religious*.

92. Possessives which imply the belonging to some place or point of the compass, are made by affixing ईश्वर to the word. Ex. तिकडीश्वर, *of that quarter*.

93. Many adjectives are formed from the roots of verbs, by rejection of the last syllable and affixing नार. Ex. हेनार *contemp.* नयिकनार, *unquenchable*. These are sometimes used as substantives. /

SECTION V.

OF PRONOUNS.

1. The pronouns are मैं, *I*, तू, *thou*, ते, *he or it*, तू or ते, *she*, ये, *this*, जो or जे, *who*, क्या, *what or what?* कौसी, *any one*, आपल, *or आपणा, self*, जो देखी or जे देखी, *who-soever, whatsoever*.

2. कौसी is commonly used as the plural of मैं, but तहू and ते are generally used as the honorific personal pronouns singular. The plurals of these two words are made by affixing सब्बा, *all*, to the pronoun.

3. Most of the colloquial languages of India have two sorts of pronouns, the one is expressive of respect, the other conveys an idea of humility in the first person, of familiarity or contempt in the second, and in the third person neither expresses

about two divisions. The first sort are called
basile, ~~basile~~, the other are called
epile, ~~epile~~. Some condemn this dis-
tinction, to-wit: that the basile pronouns
the first (the I) has custom been established
in the language.

1991

1. *Staphylococcus aureus*

571

1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 26

1. THEORY OF THE EARTH

1. 1941-1942 / 1941-1942

(C) 1987 by John Wiley & Sons, Inc.

ON 10/10/1971 - 10/10/1971

2007

THE

Step 1.

N. ते, they.

A. & D. त्याहस, त्याहला, them.

I. त्याहान, त्याहानि त्याही, to them.

A. त्याहून, from them.

G. त्याह, ता, तो, च, ये, त्या, their.

I. त्याहांत, to them.

Step 2.

N. ती, she.

A. & D. तीस, तिला, तिचा, तिच्या, her.

I. तीस, तिला, तीच्यात, तेंच, ति, by her.

A. तिजहून, from her.

G. तीस, ती, ती, ति, तिच्या, hers.

I. तीच्यात, where.

Phrasal and miscellaneous.

Step 3.

N. ते, he.

A. & D. तें, it.

Sing.

- I. त्वत्, त्वत्, *by it.*
 A. त्वत्, त्वत्, *from it.*
 G. त्वत्, त्वत्, त्वत्, त्वत्, त्वत्, त्वत्.
 L. त्वत्, *in it.*

Plural as the masculine.

हा, *this.*

Sing.

Plur.

- N. हा, *this.*
 A. & D. हा, हा, *to this.*
 I. हा, हा, हा, हा, हा, हा, *to this.*
 A. हा, हा, *from this.*
 G. हा, हा, हा, हा, हा, हा, *of this.*
 L. हा, हा, *in this.*

Plur.

- N. हे, *those.*
 A. & D. हे, हे, *to those.*

Plur.

- I. यहाँच्यान, यन् च्याने, *by these.*
 A. यहाँजून, *from these.*
 G. यहाँचा, जी च, ते च्या, *of these.*
 L. यहाँत, यहाँच्यान, *in these.*

Sing.

this

- N. ही, *this.*
 A & D इसा, इस, जनना, *to this.*
 I. इच्यान, इच्याने, *by this.*
 A. इजून, *from this.*
 G. इचा, जी च, ते च्या, *of this.*
 L. इच्यात, *in this.*

Plurals in the masculine.

Sing.

this

- N. हे, *this.*
 A & D हे, *this.*
 I. यान, द्यान, याते, द्याने, *by this.*

Single

- B. साहज सांख्य, *saṅkhya* *saṅkhya*
 C. सावा. यादी सा. सा. सा. *saṅkhya*
 D. सांत, *saṅkhya*
 Plural, *saṅkhya*

जा

जा

- B. जा. नि. *jaṅha*
 A & D. जा. नि. *jaṅha*
 I. जा. नि. *jaṅha*
 A. जा. नि. *jaṅha*
 C. जा. नि. *jaṅha*
 D. जा. नि. *jaṅha*

जा

जा

- B. जा. नि. *jaṅha*
 A & D. जा. नि. *jaṅha*
 I. जा. नि. *jaṅha*

ॐ

५. के. नमः

६. के. नमः

७. के. नमः, *Ke. namah.*

८. के. नमः, *Ke. namah.*

९. के. नमः, *Ke. namah.*

१०. के. नमः, *Ke. namah.*

११. के. नमः, *Ke. namah.*

ॐ

१२. के. नमः

१३. के. नमः, *Ke. namah.*

१४. के. नमः, *Ke. namah.*

१५. के. नमः, *Ke. namah.*

१६. के. नमः, *Ke. namah.*

१७. के. नमः, *Ke. namah.*

१८. के. नमः, *Ke. namah.*

१९. के. नमः, *Ke. namah.*

२०. के. नमः, *Ke. namah.*

ॐ

The plural is made by compounding the singular with अवधे, *ah*. Pl. Nom. कैलावधे
Acc. कैला अवध्यास, &c.

व. गृही, *any one*.

Sing.

अ. कैगृही, *any one*.

A. & B. कैगृहम्, कैगृहम्, कैगृहम्.

कैगृहता, *any one*.

I. { कैगृहान्, कैगृह्यान्, कैगृहाक्षान्,
कैगृहाक्षानि, *by any one*

A. कैगृहम्, कैगृहाक्षम्, *from any one*.

G. कैगृहान्, कैगृहाक्षान्, कैगृहाक्षानि, *any one's*

B. कैगृहान्, कैगृहाक्षान्, *any one*.

अ. आप, *any*.

Sing.

A. आप, *any thy. o. himself*

A. & B. आपान्, आपान्, आपान्,

आपलान्, *any*

Sing.

I आपणाहो, आपणाच्याने, आपल्यान,
 आपल्याने, आपल्याच्यान, आपल्याच्याने.

A आपणाहून, आपल्याहून, ^{from -- self.}

C आपला, ती, त, ले त्याः ^{acc.}

I आपणांत, आपल्यांत, ^{in -- self.}

केंहीं, *any*, is indefinite. जा कोणही and
 जे कोणही, *whoever, whatsoever*, are declined in
 the last member only. /

SECTION VI.

OF VERBS.

1. Maharatta verbs have eight modes, viz. The Indicative, Imperative, Subjunctive, Compound Subjunctive, Potential, Optative, Intensive and Causal.

2. There are eight tenses, viz. The First and Second Aorist Present, the Preterite, the Imperfect, the Imperfect Infinitive, the Perfect, the Pluperfect, and the Future.

3. There are three persons, the first **मीं**, *I* the second **तू**, *thou*, and the third **ते**, *he*; two numbers, the singular and plural; and two genders, the masculine and feminine. N. B. There are three genders in some of the past tenses.

4. The root or radical concludes in **न** or **ह**. The last syllable is always rejected before any terminative is affixed.

A scheme of the endings of a regular verb.

INDICATIVE MOOD.

FIRST AUXILIARY PRESENT.

	Sing.	Plur.
1.	उं.	उं.
2.	इस, षस.	आ.
3.	ए, अ, ई.	इत, एत.

SECOND AUXILIARY PRESENT.

	Sing.	Plur.	Plur.
	1st.	2nd.	3rd and 4th.
1.	तो इतं.	ते.	तो इतें.
2.	तोह इतोह.	तम.	ता इता.
3.	तो इतो.	ते.	तल इतल.

PRESENT.

	Sing.	Plur.	Plur.
	1st.	2nd.	3rd and 4th.
1.	इत आहे.	इते आहे.	इत आहीं.
2.	इत आहेस.	इते आहस.	इत आहा.
3.	इत आहे.	इते आहे.	इत आहेत.

IMPERFECT TENSES.

*Present tense.**Pres. S.*

1. ला.	ली.	ल.	ले.	ल्या.
2. ला.	ली.	ल.	ले.	ल्या.
3. ला.	ली.	ल.	ले.	ल्या.

Pres. P.

1. ला.	ली.	लीत.	लं.	ले.	ल्या.	लेंत.
2. ला.	ली.	लीत.	लं.	ले.	ल्या.	लेंत.
3. ला.	ली.	लीत.	लं.	ले.	ल्या.	लेंत.

IMPERFECT TENSES.

*Simple or indicative tenses.**Pres. S.**Pres. P.**Max.**Min.**Max.*

1. लां. ले. लां.

2. लास. लीस. लत.

3. ला. ले. ली. लीस. लेंत. ला. ल्या. लित.

IMPERFECT CONJUGATION.

Sing.	Plur.	
Male.	Neut.	Male and Female.
1. <i>इत्त होतों.</i>	<i>इत्त होति.</i>	<i>इत्त होतों.</i>
2. <i>इत्त होतान.</i>	<i>इत्त होतीन.</i>	<i>इत्त होति.</i>
3. <i>इत्त होता.</i>	<i>इत्त होती.</i>	<i>इत्त होति.</i>

PRESENT TENSE.

Active Conjugation.

Sing.		
1. ला.	ली.	ल लें जाहे.
2. ला.	ली.	ल लें जाहे.
3. ला.	ली.	ल लें जाहे.

Passive.

1. ला.	ली.	ल लें जाहे.
2. ला.	ली.	ल लें जाहे.
3. ला.	ली.	ल लें जाहे.

Plur.

1. ला होता.	ली होती.
2. ला होता.	ली होती.
3. ला होता.	ली होती.

1. ल होत.	ले होते.	ल्या होत्यात.
2. ल होत.	ले होते.	ल्या होत्यात.
3. ल होत.	ले होते.	ल्या होत्यात.

Neuter or intransitive verbs.

Sing.

Sing.

Fem.

1. लो होतां.	ले होते.
2. ला होतान.	ली होती.
3. ला होता.	ली होती or होतीत.

Plur.

Masc. and Fem.

1. ले होतीं.	
2. ले होतेत.	
3. ले होतेत.	Fem. ल्या होत्यात.

FUTURE TENSE.

	Sing. Mas.	Plur.
1.	ഇന്.	ഉ.
2.	ഇപ്പീലി.	ചാല.
3.	ഇൽ. എ.	തീ.

IMPERATIVE MODE.

	Sing.	Plur.
1.	—	ചാ.
2.	ഓ.	ഓത.

Prohibition, 2d. person sing. ഉ' നവേ, plur.

ഉ' തവ

SUBJUNCTIVE MODE.

PRESENT TENSE.

	Sing.	Plur.
1.	ഇ. ഏ.	ഉ.
2.	ഇപ്പ.	ചാ.
3.	ഇ. എ.	ഇത. എ.

PRATER TENSE.

	Sing. Nom.	Acc.	Plur.
1	हं.	ते.	ते.
2	तास.	तान्.	तेत्.
3	तत्.	ती.	तेत्.

INFINITIVE MODE.

PARTICIPLES.

<i>Present,</i>	इत्.	<i>तत्.</i>	<i>Adverbial,</i>	इत्.
<i>Repeated,</i>	तां.		<i>Passive,</i>	इत्. लेत्.

GERUND.

इत्.

N. B. The letter इ of these terminations is frequently omitted, and of the remaining part of the root, when the last syllable is rejected, and is a vowel, it is always rejected.

6. The first and second aorist, present tense, are formed immediately from the root, by rejecting its last syllable, and affixing the syllable directed in the foregoing sentence.

7. The present and future tenses are formed by the auxiliary अस्मि , regularly declined, after the present participle. ए is added to the participle to form the feminine.

8. Some roots suffer a change in the imperfect, perfect and pluperfect tenses, and in the passive participles. Below the terminations are affixed; viz.

कर	is changed to	क्रे.
कृत	—	मत्.
एत	—	या.
आप्त	—	गे.
द्ये	—	द्येत.

देण	is changed to	दि.
भीष	--	भ्या.
पण	--	प्या.
द्याल	--	द्या.
सांगण	--	सांगित्.
हेण	--	हा.
लेण	--	ल्या.

And a few others.

9. Some roots require the insertion of **इ** before the affix **ल्ल** of the preterperfect tenses. *Dr.* कायकिल, *he heard*; हृदयकिल, *he sought*.

10. In the preter tenses (the compound ones excepted) of active and causal verbs, the agent is in the third case.

N. B. It is highly probable that this tense is always expressed by the passive participle, governed by an agent in the third case. In the

first person singular: this agent is always **अहम्**, and in the second **वयम्**, or **महम्**. In the first and second person plural the agent is **ह**, the nominative case. The number of the verb agrees with that of the subject, which **ह** and **ह** are reflexive also, the first of active verbs.

11. The perfect and pluperfect tenses of active and causal verbs are formed by adding the present and perfect tenses of **अस्** as auxiliary verb to the infinitive perfect tense.

12. The future is formed by rejecting the first syllable of the root and affixing the syllables pointed out in the scheme.

13. The potential, optative, and inchoative, are formed by conjugating the verbs **शक्नुमि**, **to be able**, **इच्छामि**, **to desire**, and **आप्नुमि**, **to come into contact**, respectively, after the indicative mode.

OF VERBS.

14. The intensive is formed by conjugating the verb **זָרַק**, *to throw*, with the adverbial participle.

15. The compound subjunctive, is formed by conjugating the verb **זָרַק**, *to throw*, with the present participle for the present tense, the future tense, and with the passive participle for the preter.

16. The passive voice is formed by conjugating the verb **זָרַק** with the passive participle.

N. B. That, form of the passive participle used in the preter tenses of active verbs as it be used to form the compound subjunctives and the passive voice.

17. The impersonal subjunctive is formed by constructing the third person of the verb **נָפַל**, *fall, to befall*, with the verbal noun.

आहे, *I am.*

INDICATIVE MODE:

PRESENT TENSE.

Sing. Masculine and Fem.	Plur. Masculine and Fem.
1. मीं आहे, <i>I am.</i>	आम्ही आहो, <i>we are.</i>
2. तूं आहेस, <i>thou art.</i>	तुम्ही आहा, <i>ye are.</i>
3. तो आहे, <i>he is.</i>	ते आहेत, <i>they are.</i>

IMPERFECT TENSE.

Masc.	Sing.	Fem.
1. मीं होतीं.	होते, <i>I was.</i>	
2. तूं होतस.	होतीस, <i>thou wast.</i>	
3. तो होता.	होती, <i>he was.</i>	

Plu.

Masc.	
1. आम्ही होतां.	<i>we were.</i>
2. तुम्ही, होति, <i>ye were.</i>	
3. ते होति, fem. त्या होत्या, <i>they were.</i>	

The other tenses are wanting

करणा, *to do.*

INDICATIVE MODE.

FIRST AORIST, PRESENT.

Sing.	Plur.
1 st and 3 rd Pers.	1 st and 2 nd Pers.
1. मैं कहूँ, <i>I do.</i>	आम्हीं कहूँ, <i>we do.</i>
2. तूं करिस्, <i>thou dost.</i>	तुम्हीं करा, <i>ye do.</i>
3. तो करी, <i>he doth.</i>	ते करीत, <i>they do.</i>

SECOND AORIST, PRESENT

Sing.	Plur.
1 st and 3 rd Pers.	1 st and 2 nd Pers.
1. मैं कर्त्ता.	कर्त्ते, <i>I do.</i>
2. तूं कर्त्तास.	कर्त्तेस, <i>thou dost.</i>
3. तो कर्त्ता.	ती कर्त्ते, <i>he, she doth.</i>
1 st and 3 rd Pers.	1 st and 2 nd Pers.
1. आम्हीं कर्त्ता, <i>we do.</i>	
2. तुम्हीं कर्त्ता, <i>ye do.</i>	
3. ते कर्त्तैत, <i>he, she doth.</i>	तु कर्त्तात, <i>they do.</i>

PRESENT DEFINITE.

Sing.
Mas.

1. मीं करित आहे, or करिताहे, *I am doing.*
2. तूं करित आहेस, or करिताहेस, *thou art d.*
3. ता करित आहे, or करिताहे, *he is doing.*

Sing.
Fem.

1. मीं करिते आहे, *I am doing.*
2. तूं करिते आहेस, *thou art doing.*
3. ते or ती करिते आहे, *she is doing.*

Plur.
Masc. and Fern

1. आम्ही करित आहों or करिताहों, *we are doing.*
2. तुम्ही करित आहा, or करिताहा, *ye are doing.*
3. ते करित आहेत or करिताहेत, *they are doing.*

IMPERFECT TENSE.

Sing.

1. मीं केला, केली, केल, केले, केल्या, *I did.*
2. त्वां केला, केली, केल, केले, केल्या, *thou didst.*
3. त्याने केला, केली, केल, केले, केल्या, *he did.*

Plur.

1. आम्ही केला, केली, केल्या, *we did.*
2. तुम्ही केला, केली, केल्या, *ye did.*
3. त्याही केला, केली, केल्या, *they did.*

Plur.

1. आम्ही केल, केले or केलेत, *we did.*
2. तुम्ही केल, केले or केलेत, *ye did.*
3. त्याही केल, केले or केलेत, *they did.*

It must be observed that the gender of the verb in the imperfect, perfect and pluperfect tenses varies to agree with that of the object. The form ending in **ला** is masculine singular; that in **ली**, feminine singular and neuter plural; that in **ल**, neuter singular; that in **ले** or **लेत**, masculine plural, and that in **ल्या**, feminine plural.

/ IMPERFECT DEFINITE.

Sing.
Mas.

1. मीं करित् होतां, *I was doing.*
2. तूं करित् होतास, *thou wast doing.*
3. तो करित् हाता, *he was doing.*

Fem.

1. मीं करित् होते, *I was doing.*
2. तूं करित् होतीस, *thou wast doing.*
3. तो करित् हाती, *she was doing.*

Plural.
Mas. and Fem.

1. आम्ही करित् होलां, *we were doing.*
2. तुम्ही करित् होतें, *ye were doing.*
3. ते करित् होतें, *they were doing.*

PERFECT TENSE.

Sing.

1. म्या केला आहे, केली आहे, *I have done.*
2. त्वा कला आहे, केली आहे, *thou hadst done.*
3. त्याने केला आहे, केली आहे, *he hath done.*

Sing.

1. म्या केल आहे, केले आहे, *I have done.*
2. त्वा केल आहे, केले आहे, *thou hadst done.*
3. त्याने केल आहे, केले आहे, *he hath done.*

Plur.

1. आम्ही केला आहे, केली आहे, *we have done.*
2. तुम्ही केला आहे, केली आहे, *ye have done.*
3. त्याही केला आहे, केली आहे, *they have done.*

Plur.

1. आम्ही केल आहे, केले आहे, *we have done.*
2. तुम्ही केल आहे, केले आहे, *ye have done.*
3. त्याही केल आहे, केले आहे, *hey have done.*

PLUPERFECT TENSE.

Sing.

1. म्या केला होता, केली होती, *I had done.*
2. त्वा केला होता, केली होती, *thou hadst done.*
3. त्याने केला होता, केली होती, *he had done.*

Sing.

1. म्यां केल होत, केले होते, *I had done.*
2. त्वां केल होत, केले होते, *thou hadst done.*
3. त्यांने केल होत, केले होते, *he had done.*

The plural as the singular,

FUTURE TENSE.

Sing.

Masc.

1. मीं करील, *I will do.*
2. तूं करील, *thou wilt do.*
3. तो करील, *he will do.*

Fem. ती or ते करील, or करतील, *she will do.*

Plur:

Masc. and Fem.

1. आम्ही करूं, *we will do.*
2. तम्ही कराल, *ye will do.*
3. ते करतील, *they will do.*

IMPERATIVE MODE.

Sing.

Plur.

2. कर, *do thou.* करा, *do ye.*
 3. करो, *let him do.* करोत, *let them do.*

PROHIBITIVE.

कह नको, *don't do.* कह न कता, *don't ye do.*

SUBJUNCTIVE MODE:

PRESENT TENSE.

Sing.

Masc.

1. जर मैं करी, *if I do.*
 2. तू करिस, *if thou do.*
 3. तो करी, *if he do*

Plur.

Masc.

1. जर आम्ही कह, *if we do.*
 2. — तुम्ही करा, *if ye do.*
 3. — ते करीत, *if they do.*

PRÆTERPERFECT TENSE.

Sing.

Masc.

Fem.

1. जर मीं करतो, करतं, *if I had done.*
2. — तूं करतास, करतीस, *if thou hadst done.*
3. — तो करता, ती करती, *if he she had done.*

Plural.

Masc. and Fem.

1. जर आम्ही करतो, *if we had done.*
2. — तुम्ही करतें, *if ye had done.*
3. — ते करतें, *if they had done.*

COMPOUND SUBJUNCTIVE MODE.

FIRST AORIST. PRESENT.

Sing.

Masc.

1. जर मीं करित् असे, *if I may do.*
2. — तूं करित् असेस, *if thou mayst do.*
3. — तो करित् असे, *if he may do.*

Plur.
Mas.

1. जर आम्ही करित् असूं, *if we may do.*
2. — तुम्ही करित् असा, *if ye may do.*
3. — ते करित् असेत, *if they may do.* ✓

SECOND AORIST, PRESENT.

Sing.
Mas.

1. जर मीं करित् असें, *if I might do.*
2. — तूं करित् असेस, *if thou mightest do.*
3. — तो करित् असे, *if he might do.*

Fem.

1. जर मीं करित् असें, *if I might do.*
2. — तूं करित् असेस or असीस, *if, &c.*
3. — ते or ती करित् असे or असी, *if, &c.*

Plur.
Mas.

1. जर आम्ही करित् असें, *if we might do.*
2. — तुम्ही करित् असा, *if ye might do.*
3. — ते करित् असेत, *if they might do.*

PREFTER TENSE.

Sing.

1. जर म्यां केला असला, *if I might have done.*
2. — त्वां केला असला, *if thou mightest have done.*
3. — त्याने केला असला, *if he might have done.*

1. — म्यां केली असली, *if I might have done.*
2. — त्वां केली असली, *if thou mightest have done.*
3. — त्याने केली असली, *if he might have done.*

1. — म्यां केल असल, *if I might have done.*
2. — त्वां केल असल, *if thou mightest have done.*
3. — त्याने केल असल, *if he might have done.*

1. — म्यां केल्या असल्यात, *if I might have done*
2. — त्वां केल्या असल्यात, *if thou mightest, &c.*
3. — त्याने केल्या असल्यात, *if he might, &c.*

The plural as the singular.

PRETER TENSE.

Sing.

1. जर म्या केला असेल, *if I might have done.*
- 2.—त्वा केला असेल, *if thou mightest have done.*
- 3.—त्याने केला असेल, *if he might have done.*

- 1.—म्या केली असेल, *if I might have done.*
- 2.—त्वा केली असेल, *if thou mightest have done.*
- 3.—त्याने केली असेल, *if he might have done.*

- 1.—म्या केल असेल, *if I might have done.*
- 2.—त्वा केल असेल, *if thou mightest have done.*
- 3.—त्याने केल असेल, *if he might have done.*

- 1.—म्या केलें or केल्या असेल, *if I might have done*
- 2.—त्वा केलें or केल्या असेल, *if thou mightest, &c.*
- 3.—त्याने केलें or केल्या असेल, *if he might have, &c.*

The plural as the singular.

FUTURE TENSE.

Sing.
3rd.

1. जर मी करित असेन, *if I shall do.*
2. -- तू करित असशील, *if thou shalt do.*
3. -- तो करित असेल, *if he shall do.*

Plur.
3rd.

1. जर आम्ही करित असूं, *if we shall do.*
2. -- तुम्ही करित असाल, *if ye shall do.*
2. -- ते करित असतील, *if they shall do.*

When the subjunctive mood implies obligation *to do or to suffer*, expressed in English by *must*, the verb घडण is governed by the verb or verbal noun, and the acid which would be the agent in English is the accusative case.

FIRST AORIST, PRESENT.

1. मला करण घडत, *I must do.*
2. तुला करण घडत, *thou must do.*
3. त्यास करण घडत, *he must do.*

* Literally, *to me to do must be.*—

IMPERFECT TENSE.

मला करण घडल, *I was obliged to do.*

PERFECT TENSE.

मला करण घडल होत, *I have been obliged to do.*

FUTURE TENSE.

मला करण घडेल, *I must do, or shall be obliged to do.*

This form may also be as follows:

मला करण घडत अस्त, *I must be to do, &c.*

N B The gender of the preter tenses varies with that of the subject. E.g. घडला, घडली, घडल, घडले and घडल्या

INFINITIVE MODE.

करुं, *to do.*

PARTICIPLES.

Present. करत, *doing.*

Adverbial. कृत, *having done.*

Continuative. कर्तार, *doing, continuing to do.*

Passive. केल, केल्ल, *done.*

GERUND.

कराय, *doing.* करावाम, *for doing.* करायाचा,

—ची, —चं, —चे, —च्या, *of doing.*

POTENTIAL MODE.

FIRST AORIST, PRESENT.

Sing.

1. मीं कर्तं सकूं, *I can do.*
2. तूं कर्तं मत्सेस, *thou canst do.*
3. तो कर्तं सकै, *he can do.*

Plur.

1. आम्ही कर्तं सकूं, *we can do.*
2. तुम्ही कर्तं सका, *ye can do.*
3. ते कर्तं सकेत, *they can do.*

SECOND AORIST, PRESENT.

Sing.
Pres.

1. मीं कर्हं सक्ते, *I can do.*
2. तूं कर्हं सक्तेस, *thou canst do.*
3. तो कर्हं सक्ते, *he can do.*

Impr.

1. मीं कर्हं सक्ते, *I can do.*
2. तूं कर्हं सक्तेस, *thou canst do.*
3. ती or ते कर्हं सक्ते, *she can do.*

Plur.

Med. and Fem.

1. आम्ही कर्हं सक्ते, *we can do.*
2. तुम्ही कर्हं सक्ता, *ye can do.*
3. ते कर्हं सक्तेत, *they can do.*

This and the three following modes are conjugate through all the tenses, but the terminations not differing in any respect from the indicative mode, it is not necessary to exhibit more than the present tense in this place.

OPTATIVE MODE

FIRST AGENT, PRESENT.

SING.

1. मीं कर्हं इच्छूं, *I wish to do.*
2. तूं कर्हं इच्छेत्, *thou wishest to do.*
3. तो कर्हं इच्छेत् इच्छी, *he wishes to do.*

PLUR.

1. आम्ही कर्हं इच्छूं, *we wish to do.*
2. तुम्ही कर्हं इच्छा, *ye wish to do.*
3. ते कर्हं इच्छेत् इच्छीत्, *they wish to do.*

SECOND AGENT, PRESENT.

SING.

PLUR.

1. मीं कर्हं इच्छितो, *I desire to do.*
2. तूं कर्हं इच्छितान्, *thou desirest to do.*
3. तो कर्हं इच्छितो, *he desireth to do.*

Sing.
Pres.

१. मीं कहं इच्छते, *I desire to do.*
२. तूं कहं इच्छसि, *thou desirest to do.*
३. ते कहं इच्छते, *she desireth to do.*

Plur.
Pres. 1st Pers.

१. आमी कहं इच्छीहों, *we desire to do.*
२. तुम्ही कहं इच्छिता, *ye desire to do.*
३. ते कहं इच्छिते, *they desire to do.*

IMPERATIVE MODE.

FIRST AORIST, PRESENT

Sing.

१. मीं कहं लागूं, *I begin to do.*
२. तूं कहं लागेस, *thou beginnest to do.*
३. ते कहं लागे, *he begins to do.*

Plur.

१. आमी कहं लागूं, *we begin to do.*
२. तुम्ही कहं लागी, *ye begin to do.*
३. ते कहं लागेत, *they begin to do.*

SECOND AORIST, PRESENT.

Sng.
Masc.

1. मीं कहं लागतां, *I begin to do.*
2. तूं कहं लागतास, *thou beginnest to do.*
3. तो कहं लागते, *he beginneth to do.*

Sng.
Fem.

1. मीं कहं लागते, *I begin to do.*
2. तूं कहं लागतीस, *thou beginnest to do.*
3. ते कहं लागते, *she beginneth to do.*

Plur.

Masc. and Fem.

1. आमीं कहं लागतां, *we begin to do.*
2. तुम्ही कहं लागता, *ye begin to do.*
3. ते कहं लागत, *they begin to do.*

INTENSIVE MODE.

FIRST AORIST, PRESENT.

Sng.

1. मीं कहन् टाकं, *I do thoroughly.*
2. तूं कहन् टाकीस, *thou dost thoroughly.*
3. तो कहन् टाकी, *he doth thoroughly.*

Plur.

1. आम्ही कढन् टाकित्, we do thoroughly.
2. तुम्ही कढन् टाकित्, ye do thoroughly.
3. ते कढन् टाकित्, they do thoroughly.

SECOND AORIST, PRESENT.

Sing.

1. मीं कढन् टाकित्, I do thoroughly.
2. तूं कढन् टाकित्, thou dost thoroughly.
3. तो कढन् टाकित्, he doth thoroughly.

Sing.

1. मीं कढन् टाकित्, I do thoroughly.
2. तूं कढन् टाकित्, thou dost thoroughly.
3. तो कढन् टाकित्, she doth thoroughly.

Plur.
Man. and Fem.

1. आम्ही कढन् टाकित्, we do thoroughly.
2. तुम्ही कढन् टाकित्, ye do thoroughly.
3. ते कढन् टाकित्, they do thoroughly.

THE CAUSAL VERB.

करविस, to cause to be.

INDICATIVE MODE.

FIRST AGENT, PRESENT.

Sing.
Pres. and Fem.

1. मीं करूं, *I cause to do.*
2. तूं करविण, *thou causeth to do.*
3. तो करवी, *he or she causeth to do.*

Plur.
Pres. and Fem.

1. आम्हो करूं, *we cause to do.*
2. तुम्हो करवा, *ye cause to do.*
3. ते करवीत, *they cause to do.*

SECOND AGENT, PRESENT.

Sing.
Pres.

1. मीं करवितों, *I cause to do.*
2. तूं करवितोस, *thou causeth to do.*
3. तो करवितो, *he causeth to do.*

Sing.
Pres.

1. मी करविते. *I cause to do.*
2. तू करवितस, *thou causest to do.*
3. ते or तो करविते, *she causeth to do.*

Plur.
Pres.

1. आम्ही करवितों, *we cause to do.*
2. तुम्ही करवित, *ye cause to do.*
3. ते करविते, *they, &c.*

Impr. कर्वावित.

PRESENT TENSE.

Sing.
Pres.

1. मी करवित आहे. *I am causing to do.*
2. तू करवित आहेस, *thou art causing to do.*
3. ते करवित आहे, *he is causing to do.*

Plur.
Pres.

1. मी करविते आहे, *I am causing to do.*
2. तू करविते आहस, *thou art causing to do.*
3. ते or तो करविते आहे, *she is causing to do.*

Plur.
 Marc. 3. 1. 1. 1. 1.

1. आहो करवित् आहो, *we are causing to do.*
2. तुम्ही करवित् आहा, *ye are causing to do.*
3. ते करवित् आहेत, *they are causing to do.*

IMPERFECT TENSE.

Sing

1. म्यां करविला, — ली, — ल, — ले, — ल्या,
I caused to do.
2. त्वां करविला, — ली, — ल, — ले, — ल्या,
thou causedst to do.
3. त्याजो करविला, — ली, — ल, — ले, — ल्या,
he caused to do.

Plur.

1. आम्ही करविला, — ली, — ल, — ले, — ल्या,
we caused to do.
2. तुम्ही करविला, — ली, — ल, — ले, — ल्या,
ye caused to do.
3. त्याही करविला, — ली, — ल, — ले, — ल्या,
they caused to do.

IMPERFECT DEFINITE.

Sing.

Mas.

1. मैं करवित्, होता, *I was causing to do.*
2. तू करवित्, होतास, *thou wast causing to do.*
3. तो करवित्, होता, *he was causing to do.*

Sing.

Fem.

1. मैं करवित्, होती, *I was causing to do.*
2. तू करवित्, होतीस, *thou wast causing to do.*
3. ती करवित्, होती, *she was causing to do.*

Plur.

Mas.

1. आम्ही करवित्, होतां, *we were causing to do.*
2. तुम्ही करवित्, होत, *you were causing to do.*
3. ते करवित्, होत, *they were causing to do.*

Fem. त्या करवित्, होत्यात, *they were. &c.*

PERFECT TENSE.

Sing.

1. म्यां करविला आह, *I have caused to do.*
2. त्हां करविला आह, *thou hast caused to do.*
3. त्याने करविला आह, *he has caused to do.*

* The gender of this word varies to agree with the object as in the Imperfect tense.

PLUPERFECT TENSE.

Sing.

1. म्या करविला होत, *I had caused to do.*
2. त्हां करविला होत, *thou hadst caused to do.*
3. त्याने करविला होत, *he had caused to do.*

* The gender varies to agree with the object.

Sing.

Male and Fem.

1. मीं करवीन, *I will cause to do.*
2. तूं करविशील, *thou wilt cause to do.*
3. तो करवील, *he will cause to do.*

Future.
 3rd. and 4th.

1. आम्ही करवा, *we will cause to do.*
2. तुम्ही करवा, *ye will cause to do.*
3. ते करवतील, *they will cause to do.*

IMPERATIVE MODE.

Sing.

1. करीव, *cause to do.*
2. करवा, *let him cause to do.*

Plur.

1. करवो, *cause ye to do.*
2. करवात, *let them cause to do.*

SUBJUNCTIVE MODE.

PRESENT TENSE.

Sing.

1st.

1. जर मी करवीं, *if I cause to do.*
2. — तूं करवीस, *if thou causet to do.*
3. — तो करवी, *if he causeth to do.*

Plur.
Masc. and Fem.

1. जर आम्ही करवूं, *if we cause to do.*
2. — तुम्ही करवा, *if ye cause to do.*
3. — ते करवीत, *if they cause to do.*

PRETER SENSE.

Sing.
Masc.

1. जर मीं करवितों, *if I had caused to do.*
2. — तूं करवितास, *if thou hadst caused to do.*
3. — तो करविता, *if he had caused to do.*

Sing.
Fem.

1. जर मीं करवितें, *if I had caused to do.*
2. — तूं करवितीस, *if thou hadst caused to do.*
3. — तें^{or} ती करविती, *if she had caused to do.*

Plur.
Masc.

1. जर आम्ही करवितों, *if we had caused to do.*
2. — तुम्ही करवितेत, *if ye had caused to do.*
3. — ते करवितेत, *if they had caused to do.*

Fem. त्या करवित्यात, *if they had caused to do.*

INFINITIVE MODE.

करवू, *to cause to do.*

PARTICIPLES.

Present, करवित, *causing to do.*

Adverbial, करवन्, *having caused to do.*

Repeated, करवितार, *continuing to cause to do.*

Passive, करविल, करविलेल, *caused to do.*

GERUNDS.

करवाया, *causing to do.*

करवायाम्, *for causing to do.*

करवायादा, —चो, —च, —चे,

—च्या, *of causing to do.*

The Potential, Optative, Inchoative, Compound Subjunctive and Intensive, are regularly formed by constructing their respective verbs with the infinitive mode, or participle, as in the simple forms of the verb.

होता, *to be.*

POUNCEIVE MOLE.

FIRST ADJECT, PRESENT.

Sing.
Plur.

1. मी होज, *I am.*
2. तूं होदस, *thou art.*
3. ता होस, *he is.*

Plur.
Plur.

1. ग्राम्ही हो, *we are.*
2. ग्राम्ही हो, *you are.*
3. ते होएत, *they are.*

SECOND ADJECT, PRESENT.

Sing.

Plur.

1. मीं हातां, *होते, I am.*
2. तूं होवस, *होतीस, thou art.*
3. तो होता, *तो होती, he, she is.*
- Neut. ते होत, *it is.*

Plur.

1. आहो होतो, *we are*
2. तुम्हो हति, *ye are.*
3. ते होत, *Fem. त्या होत्या.*
- Next. ती होतीत, *they —*

PRESENT EXISTENCE.

Sing.

Mean. Plur.

1. मी होत आहे, *I am existing.*
2. तू होत आहेस, *thou art existing.*
3. तो होत आहे, *he is existing.*

Plur.

Mean.

1. आहो होत आहो, *we are existing.*
2. तुम्हो होत आहा, *ye are existing.*
3. ते होत आहेत, *Fem. त्या होत.*
- Next. आहेत, *they are existing.*

IMPERFECT TENSE.

Sing.

Masc.

Fem.

1. मीं कालें. कालें, *I was.*
  2. तूं कालाम्. कालीस, *thou wast.*
  3. तो काला. तो काली, *he, she was.*
- Neut. ते काल, *it was.*

Plur.

1. आमी कालें, *we were.*
  2. तुम्ही कालें, *ye were.*
  3. ते कालें, Fem. त्या काल्यात, *they were.*
- Neut. ती कालीत, *they were.*

IMPERFECT DEFINITE.

Sing.

Masc.

1. मीं होत. होतें, *I was existing.*
2. तूं होत. होताम्, *thou wast existing.*
3. तो होत. होता, *he was existing.*

Sing.

Fem.

1. मीं होत होते, *I was existing.*
2. तूं होत होतीस, *thou wast existing.*
3. ती होत होती, *she was existing.*
- Neut. ते होत होत, *it was existing.*

Plur.

1. आम्ही होत होतो, *we were existing.*
2. तुम्ही होत होत, *ye were existing.*
3. ते होत होत, Fem. त्या होत होत्या.
- Neut. ती होत होतीत, *they were existing.*

PERFECT TENSE.

Sing.

Masc.

1. मीं काला आहे. *I have been.*
2. तूं काला आहेस. *thou hast been.*
3. तो काला आहे. *he hath been.*

Sing.

1. मीं काले आहे, *I have been.*
2. तूं काली अहसि, *thou hast been.*
3. ते ती काली आहे, *she hath been.*
- Neut. ते कल आहे, *it has been.*

Plur.

Masc.

1. आम्ही कालां आहां, *we have been.*
2. तुम्ही काल आहां, *ye have been.*
3. ते काले आहेत, Fem. त्या काल्या आहेत, *they have been.*
- Neut. ती काली आहेत, *they have been.*

PLUPERFECT TENSE.

Sing.

Masc.

1. मीं काले होतां, *I had been.*
2. तूं काला होतास, *thou hadst been.*
3. तो काला होता, *he had been.*

I had

1. मैं काले or — लीं होते, *I had been.*2. तू काली होतीम्, *thou hadst been.*3. तेरा तौ काली होती, *she had been.*Sent. ते काल होते, *it had been*

Plur.

Also.

1. आम्ही काले होतीं, *we had been.*2. तुम्ही काल होतीत, *ye had been.*3. ते काले होतीत, *Female काल्या होतीत,*Sent. ती काली होतीत, *they had been.*

FUTURE TENSE

Sing.

Mascul. and Fem.

1. मैं होऊँ, *I will be.*2. तू होशील, *thou wilt be.*3. ते होईल, *he will be.*

Plur.
Plur.

1. आम्ही होऊं, *we will be.*
  2. तुम्ही व्हाल, *ye will be.*
  3. ते होतील, *they will be.*
- Fem. त्या होतील, *they will be.*

IMPERATIVE MODE.

Sing.	Plur.
हो, <i>be thou.</i>	व्हा, <i>be ye</i>
होवा, <i>let him be.</i>	होत, होवात, <i>let them be.</i>

SUBJUNCTIVE MODE.

PRESENT TENSE.

Sing.

1. जर मीं होज, *if I be.*
2. — तूं होएस, *if thou be*
3. — तो होय, *if he be.*

Plur.

1. — आम्ही हों, *if we be.*
2. — तुम्ही व्हा, *if ye be.*
3. — ते होएत, *if they be.*

PETER TENSE.

Sing.

Mass.

1. जर मीं होतो, *if I were.*
2. — तू होतास, *if thou wert.*
3. — तो होता, *if he were.*

Fem.

1. — मीं होती, *if I were.*
2. — तू होतीस, *if thou wert.*
3. — ती or ते होती, *if she were.*

Neut. ते होत, *if it were.*

Plur.

1. जर आम्ही होतो, *if we were*
2. — तुम्ही होत, *if u. were.*
3. — ते होत. Fem. त्या होत्या.

Neut. तो होतीत, *if they were.*

INFINITIVE MODE.

होऊं *to be.*

PARTICIPLES.

Present, होत, being.

Adverbial, होऊन, having been.

Repeated, होतांर, continuing to be.

Passive, काल, कालिल, been.

GERUND.

जाय, being. जायस, for being. जायवा

—ची, —चं, —च, —चा, of being.

The present tense of the verb **होण**, preceded by the negative particle, is conjugated thus:

PRESENT TENSE.

Sing.

1. **मीं नह्ने**, *I am not.*

2. **तूं नह्नेस**, *thou art not.*

3. **तो नह्ने**, *he is not.*

Pier.

1. **आम्ही नह्ने**, *we are not.*

2. **तुम्ही नह्ना**, *ye are not.*

3. **ते नह्नेत**, *they are not, &c. through all the tenses.*

Sometimes the verb is united with the auxiliary particle alone, directed as follows:

PRESENT TENSE.

शुभ

1. मी नाही. *I (am) not.*
2. तूं नाहीस. *Thou art not.*
3. तो ना ते नाही. *He, she or it, is not.*

शुभ

1. नाही नाही. *is not not.*
2. तुम्ही नाही ना नाहीत. *ye are not not.*
3. ते नाही ना नाहीत, किंवा त्या नाही ना ना नाहीत. *they are not not.*

THE PASSIVE VOICE.

The passive voice is formed by conjugating the verb **जाना** with the first form of the passive participle. The neuter can be only in the third person.

INDICATIVE MODE.

FIRST CONJUG. PRESENT.

Singular.

1. मीं पाहिला—ली जाऊ, *I am seen.*
2. तू पाहिला—ली जायेस, *thou art seen.*
3. तो पाहिला—ली-ल जाय, *he, she, it is seen.*

Plural.

1. आम्ही पाहिले—ल्या जावू, *we are seen.*
2. तुम्ही पाहिले—ल्या जा, *ye are seen.*
3. ते पाहिले—ल्या—ली जावात, *they are seen.*

N. B. The pronouns, **ते** or **ती** for the feminine singular, **ते** for the neuter singular, **त्या** for the feminine plural, and **ते** for the neuter plural, of the third person, must be supplied throughout this verb when they are not expressed.

SECOND CONJUGATION, PRESENT.

Sing.

Must.

1. मीं पाहिला जाते। *I am seen.*
2. तूं पाहिला जातेम्, *thou art seen.*
3. तो पाहिला जातो. *he is seen.*

Plur.

1. मीं पाहिली or ले जाते. *I am seen.*
  2. तूं पाहिली जातेम्. *thou art seen.*
  3. ते or ती पाहिली जाति. *she is seen.*
- Neut ते पाहिल जात. *it is seen.*

Plur.

Mas.

1. आम्ही पाहिले जातो, *we are seen.*
2. तुम्ही पाहिले जाता, *ye are seen.*
3. ते पाहिले जात, *they are seen.*

Fem.

1. आम्ही पाहिल्या जातो, *we are seen.*
2. तुम्ही पाहिल्या जाता, *ye are seen.*
3. त्या पाहिल्या जात्यात, *they are seen.*
4. ती पाहिली जातो, *they are seen.*

PRESENT DEFINITE.

Sing.

Mas.

1. मी पाहिला - ली जात आहे, *I am (now) seen.*
2. तू पाहिला - ली जात आहेस, *thou art (now) seen.*
3. तो पाहिला, - ली, - ल, जात आहे, *he, she, it is (now) seen.*

Plurals

1. आम्ही पाहिले. — ल्या जात आहे, *we are (now) seen.*
2. तुम्ही पाहिले. — ल्या जात आहे, *you are (now) seen.*
3. ते पाहिले जात आहेत. Fem. त्या
 पाहिल्या जात आहेत. Naut. ती पाहिली
 जात आहेत. *they are (now) seen.*

IMPERFECT TENSE.

Sing.

Mas.

1. मी पाहिला गेलों, *I was seen.*
2. तू पाहिला गेलास, *thou wast seen.*
3. तो पाहिला गेला, *he was seen.*

Fem.

1. मी पाहिली गेली, *I was seen.*
2. तू पाहिली गेलीस, *thou wast seen.*
3. ती or ते पाहिली गेली, *she was seen.*

Plur.

Mac.

1. आम्ही पाहिले गेलीं, *we were seen.*
2. तुम्ही पाहिले गेलेत, *you were seen.*
3. ते पाहिले गेलेत, *they were seen.*

Fe.m.

1. आम्ही पाहिल्या गेलीं, *we were seen.*
  2. तुम्ही पाहिल्या गेल्यात, *you were seen.*
  3. त्या पाहिल्या गेल्यात, *they were seen.*
- Neut. ती पाहिली गेलीत, *they were seen.*

INDISTINCT DEFINITE.

Sing.

Mac.

1. मी पाहिला जात होतां, *I was (then) seen.*
2. तूं पाहिला जात होतास, *thou wast (then) seen.*
3. तो पाहिला जात होता, *he was (then) seen.*

Sing.

Pres.

1. मैं पाहिली or — ले जात. होते I was
(then) seen.

2. तू पाहिली जात होतीस. thou wast (then)
seen.

3. ती पाहिली जात. हाती. she was (then)
seen.

Neut. ते पाहिल जात. होता. it was (then)
seen.

Plor.

Pres.

1. आम्ही पाहिले जात. होतां. we were
(then) seen.

2. तुम्ही पाहिले जात. होतात. ye were
(then) seen.

3. ते पाहिले जात. होतात. they were (then)
seen.

Plur.

Hm.

१. आन्ही पाहिल्या जात होतीं, *we were*
(*then*) *seen*.

२. तुम्ही पाहिल्या जात होत्यात, *you were*
(*then*) *seen*.

३. त्या पाहिल्या जात होत्यात, *they were*
(*then*) *seen*.

Neut. ती पाहिली जात होतीत, *they were*
(*then*) *seen*.

PERFECT TENSE.

Sing.

Hm.

१. मी पाहिला गेलां आहे, *I have been seen*.

२. तूं पाहिला गेला आहेस, *thou hast been*
seen.

३. तो पाहिला गेला आहे, *he has been*
seen.

Sing.

Pres.

1. मीं पाहिली गेली or -- ले आहे, *I have been seen.*

2. तूं पाहिली गेली आहेस, *thou hast been seen.*

3. ते or तो पाहिलो गेली आहे, *one has been seen.*

Neut. ते पाहिल गेल आहे, *it has been seen.*

Plur.

Pres.

1. आम्ही पाहिल गेलीं आहे, *we have been seen.*

2. तुम्ही पाहिले गेले आहा, *ye have been seen.*

3. ते पाहिले गेले आहेत, *they have been seen.*

SING.

P'or.

Fe'm.

1. आम्ही पाहिल्या गेल्या आहो, *we have been seen.*

2. तुम्ही पाहिल्या गेल्या आहा, *ye have been seen.*

3. त्या पाहिल्या गेल्या आहेत, *they have been seen.*

Neut. ती पाहिली गेली आहेत, *they have been seen.* ✓

PLUPERFECT TENSE.

Sing.

Masc.

1. मी पाहिला गेला होतो, *I had been seen.*

2. तू पाहिला गेला होतास, *thou hadst been seen.*

3. तो पाहिला गेला होता, *he had been seen.*

From

From

1. मैं पाहिली गेली व- ले होलां, *I had been seen.*

2. तू पाहिली गेली होतीस, *thou hadst been seen.*

3. ते पाहिली गेली होती, *she had been seen.*

Next. ते पाहिल गेल होत, *it had been seen.*

Plus

Plus

1. आम्ही पाहिले गेले होतो, *we had been seen.*

2. तुम्ही पाहिले गेले होत, *you had been seen.*

3. ते पाहिले गेले होत, *they had been seen.*

Plur.

Pres.

१. जाहो पाहिल्या गेल्या होणे. *as are**being seen.*२. तुहो पाहिल्या गेल्या होत्यात. *ye**are seen.*३. त्या पाहिल्या गेल्या होत्यात. *they had**been seen.*N.B. ती पाहिली गेली होतीत. *they had**been seen.*

FUTURE TENSE.

Sing.

Pres.

१. मी जाईल. - ती जाईल. *I shall be seen.*२. तूं जाईल. - ती जाईल. *thou shalt be seen.*३. तो जाईल. - ती जाईल. *he, she,**it shall be seen.*

Plur.

1. आसी पाहिले - त्या जाऊं, &c. shall, &c.
2. तुम्हा पाहिले - त्या जाऊं, &c. shall be seen.
3. ते पाहिले जातील. Plur. तू पाहिला जातील. Next. ती पाहिल जातील, they shall be seen.

IMPERATIVE MODE

1. पाहिला - ली जा, ^{thou} let him, &c.
2. पाहिला - ली जावे, let him, he or it be seen.
3. पाहिले - त्या जा, ^{Plur.} let ye see.
4. पाहिले - त्या - ली जावेत, let them, &c.

SUBJUNCTIVE MODE.

PRESENT TENSE.

1. जर मी पाहिला - ली जाऊं, ^{if I} if he seen.
2. - तूं पाहिला - ली जाऊं, if thou, &c.
3. - तो पाहिला - ली - ली जाय, if he, she or it be seen.

Plur.

1. जर आम्ही पाहिले — त्या जावू.

*If we had seen*2. — तुम्ही पाहिले — त्या जा. *If you had seen*

3. — ते/ती पाहिले — त्या — ती जात.

If they had seen

SINGULAR PLURAL

Ist

1. जर मी पाहिला जातं. *If I had seen you*2. — तू पाहिला जातस, *If thou hadst seen*3. — त्हा पाहिला जातस, *If he had seen thee*

2nd

1. जर मी पाहिली जाते. *If I had been seen*2. — तू पाहिली जातस. *If thou hadst been seen*3. — ति/ती पाहिली जाते. *If she had been seen*

3rd

1. जर ते पाहिल जात, *If it had been seen*

Ist

1. जर आम्ही पाहिले जातो. *If we had seen*2. — तुम्ही पाहिले — त्या जातस. *If you had seen*3. — ते/ती पाहिले — त्या — ती जातस. *If they had seen*

COMPOUND SUBJUNCTIVE MODE.

FIRST AORIST, PRESENT.

Sing.

1. जर मी पाहिला — ली जात असे, if
I may be (now) seen.

2. — तू पाहिला — ली जात असेस,
if thou mayest be (now) seen.

3. — तो पाहिला — ली — ल जात असे.
if he, she, or it may be (now) seen.

Plur.

1. जर आम्ही पाहिले — ल्या जात असों
or असुं, if we may be (now) seen.

2. — तुम्ही पाहिले — ल्या जात असा.
if ye may be (now) seen.

3. — ते पाहिले ल्या ली जात असेत.
if they may be (now) seen.

SECOND AORIST, PRESENT.

Si g.
Blanc.

1. जर मीं पाहिला जात असें, *if I may be seen.*
2. — तूं पाहिला जात असेस, *if thou mayest be seen.*
3. — तो पाहिला जात असे, *if he may be seen.*

Fem.

1. जर मीं पाहिली or — ले जात असें, *if they may be seen.*
2. — तूं पाहिली जात असीस, *if thou mayest be seen.*
3. — ते or ती पाहिली जात असी, *if she may be seen.*

Neut. जर ते पाहिल जात अस्त, *if it may be seen.*

Plur.

1. जर आम्ही पाहिले — त्या जात असें,
if we may be seen.
2. — तुम्ही पाहिले — त्या जात असें,
if ye may be seen.
3. — ते पाहिले — त्या, — ली, जात असेत;
if they may be seen.

IMPERFECT TENSE.

Sing.

Most.

1. जर मी पाहिला गेला असलों, *if I may have been seen.*
2. — तू पाहिला गेला असलास, *if thou mayest have been seen.*
3. — तो पाहिला गेला असला, *if he may have been seen.*

Sing.

Pres.

1. जर मीं पाहिली गेली असलें, *if I may have been seen.*

2. — तूं पाहिली गेली असलें, *if thou mayest have been seen.*

3. — ते or तो पाहिली गेली असली, *if she may have been seen.*

Neut. ते पाहिल गेल असल, *if it may have been seen.*

Plur.

Pres.

1. जर आम्ही पाहिले गेले असलें, *if we may have been seen.*

2. — तुम्ही पाहिले गेले असलें, *if ye may have been seen.*

3. — ते पाहिले गेले असलें, *if they may have been seen.*

To

1. जर आन्ही पाहिला गेल्या असो, *if he may have been seen*

2. — तुम्ही पाहिला गेल्या असल्या वा
असल्यात, *if ye may have been seen.*

3. — त्या पाहिला गेल्या असल्या वा
असल्यात, *if it may have been seen*

4. — ती पाहिली गेली असोत, *if they may have been seen.*

PRESENT AND PRETERITE TENSES.

To

1. जर मी पाहिला गेला असो, *if I might have been seen.*

2. — तू पाहिला गेला असशील, *if thou may have been seen.*

3. — तो पाहिला गेला असो, *if he might have been seen.*

SING.

१. जर मी पाहिली गेली असेल, *if I might have been seen*

२. — तू पाहिला गेली असलील, *if thou mightest have been seen.*

३. — ते पाहिले गेले असेल, *if he might have been seen.*

४. ते पाहिले गेले असेल, *if ye might have been seen*

PLUR.

MASC.

१. जर आम्ही पाहिले गेले आहो, *if we might have been seen*

२. — तुम्ही पाहिले गेले असाल, *if ye might have been seen.*

३. — ते पाहिले गेले असतील, *if they might have been seen.*

Pres.
Pres.

1. જર આવી પાહિયા મેલ્યા યમૂં, if I see
might have been seen.

2. — તુહી પાહિયા મેલ્યા અસાજ, if he
might have been seen.

3. — ત્યાં પાહિયા મેલ્યા અસીલા, if they
might have been seen.

4. — સી પાહિલી મેલો અસીલ, if they might
have been seen.

FUTURE TENSE

Sing.
Plur.

1. જર જી પાહિયા જાત, અસેત, if I may
be seen (hereafter).

2. — તું પાહિલા જાત, અસેતીલ, if thou
mayest be seen (hereafter).

3. — તે પાહિલા જાત, અસેલ, if he may
be seen (hereafter).

Sing.

Pres.

1. જર મીં યાહિલી જે — લે જાત અસેન, *if* *may be seen (hereafter).*

2. — તૂં યાહિલી જાત અમ્પીલ, *if thou mayest be seen (hereafter).*

3. તે યાહિલી જાત અસેલ, *if he may be seen (hereafter).*

Next. તે યાહિલ જાત અસેલ, *if it may be seen (hereafter).*

Plur.

1. જર આમ્હી યાહિલે — લ્યા જાત અમ્, *if we may be seen (hereafter).*

2. — તમ્હી યાહિલે — લ્યા જાત અમ્લ, *if ye may be seen (hereafter).*

3. — તે યાહિલે જાત અસીલ: Pres. ત્યાં યાહિલ્યા જાત અસીલા: Next. તી યાહિલી જાત અસીલ, *if they may be seen (hereafter).*

INFINITIVE MODE.

पाहिला — ली — ल — ले — ल्या जाऊं,
to be seen.

PARTICIPLES.

Present. पाहिला — ली — ल — ले — ल्या
 जाण, *being seen.*

Accidental. पाहिला — ली — ल — ले — ल्या
 जाऊन, *having been seen.*

Repeated. पाहिला — ली — ल — ले — ल्या
 जातांर, *continuing to be seen.*

GERUNDS.

पाहिला — ली — ल — ले — ल्या जाया, *be-
 ing to be seen.*

The compound modes are formed as in the ac-
 tive voice. As, the ~~more~~ there is no irregularity
 or difficulty in them but what may be easily ex-
 plained by the foregoing examples, only the first
 and singular is exhibited here.

OPTATIVE MOOD.

SING.

1. मीं पाहिला - ली जाऊं इच्छा. *I wish to see.*

2. तू पाहिला - ली जाऊं इच्छीस. *thou wilt see.*

3. तो पाहिला - ली - ल जाऊं इच्छी. *he, she or it wishes to be seen.*

POTENTIAL MOOD.

SING.

1. मीं पाहिला - ली जाऊं सकें. *I can see.*

2. तू पाहिला - ली जाऊं सकेस. *thou canst see.*

3. तो पाहिला - ली - ल जाऊं सके. *he, she or it can be seen.*

मी पढ़ाई करूँगी — ली कलम कागज ले लो
me I study will — the pen paper take take

हूँ पढ़ाई करूँगी — लो कलम कागज ले लो
be I study will — the pen paper take take

तो पढ़ाई करो — ली — लो कागज लो
she or it study will — the pen paper take take

When a verb ends in *गाई* the form is not
repeated in the answer.

EXAMPLES. —

Ques.

1. लीं तबकरी, ० लो लीं तबकरी, ० लो लीं तबकरी.
2. तू तबकरी ० माँही करी, ० माँही करी.
3. तो तबकरी ० माँही करी, ० माँही करी.

Fig.

1. आशी नकरा or नाही कर. *we do not.*
2. तुही नकरा or नाही करा. *you do not.*
3. ते नकरीत् or नाही करीत्. *they do not.*

The second sort exhibits nothing in or that of the verb कर्ण, above exhibited, except a suffixing the negative particle, as in the first sort.

PRESENT INFINITE.

Fig.

1. मी करित नाही. *I am not doing.*
2. तू करित नाहीस. *thou art not doing.*
3. ते करित नाही. *he is not doing.*

Plur.

1. आशी करित नाही. *we are not doing.*
2. तुही करित नाहीत. *you are not doing.*
3. ते करित नाहीत. *they are not doing.*

IMPERATIVE.

आं नकेल, *I do not go.* This is formed by prefixing the negative particle to केल.

IMPERFECT TENSE.

मीं करित नकहों, *I am not doing, &c.* This is formed by prefixing **न** to the auxiliary verb, and changing the initial **हो** to **ह**.

PERFECT TENSE

Sing.

1. म्यां केल नाहीं, *I have not done.*
2. त्हां केल नाहीं, *thou hast not done.*
3. त्याने केल नाहीं, *he has not done.*

Plur.

1. आम्ही केल नाहीं, *we have not done.*
2. तुम्ही केल नाहीं, *ye have not done.*
3. त्याही केल नाहीं, *they have not done.*

ILL PERFECT TENSE

म्यां केल नकहों, *I had not done, &c.* This is formed by prefixing **न** to the auxiliary verb, and substituting **ह** for its initial **हो**. This

person does not vary in its inflection, and except for this requires the personal.

प्रतिभाषा-संज्ञा.

मैं नकरीन्, नहिं करीस. *Imitation.*

8. This is done by repeating the original *व* नहिं to the verb.

प्रतिभाषा-संज्ञा.

२. नही नही ॥ नही नही, *do not.*

३. नही नही ॥ नही नही, *do not.*

If a choice is to be made between them, they can be used only in the second person. The third person is not common and is done.

२. नही, *let him not do.*

३. नही, *let them not do.*

The negative of the imperative is done by adding *नही* to the imperative.

when the verb is used actively, viz. when the object is expressed in the accusative, the form of the neuter singular only is used. When the object is in the nominative case the verb is passive, and varies with the gender of the subject. *P.* **सर्पः जलयेन्न पाहिलो,** *the serpent drowns the man.* **सर्पः जल्यते पाहिलो,** *the man is drowed by the serpent.*

The meaning of the other tenses is expressed in the English translation.

4. When the necessity of the action is to be expressed, the singular **पाहिजे,** or the plural **पाहिजेत,** is constructed with the first form of the personal pronoun. *P.* **हे गोधम पदस्य सौमत्वतो पाहिजे,** *this man is told.*

5. Four kinds of principles are named from every verb, each of which, when used negatively, expresses the impossibility of the action, but on

different accents. The first is formed by affixing **चतु** to the root, after rejecting the first syllable. *Ex. नूनवत नाहीं*, *not to be spoken*, viz. because the powers of the speaker are insufficient to speak it.

6. The second is formed by affixing **पूवत** to the present participle, with **आ** inserted after it. *Ex. नूनतापूवत नाहीं*, *not to be spoken*, viz. because some circumstances put it out of the speaker's power, or render it improper.

7. The third is formed by affixing the present participle of **पूरण**, *to fill, or to complete*, to the present participle of the verb, with **आ** inserted before. *Ex. नूनतापूरत नाहीं*, *not to be spoken*, viz. for want of those numbers, magnitudes, &c.

8. The fourth is formed by prefixing the present participle of **हण**, *to come*, with the present participle of any verb. *Ex. नूनताहेत*

नहीं, *not to be spoken*, the latter is a secret or on some other account improper to be spoken.

Whenever these particles are used without the negative particle, **नहीं** is added to them.

2. **सुख** *pleasure*, **दुःख** *distress*, **सुखी** *happy*, **दुःखी** *distressed*, are then a participial active which usually expresses the quality or condition of a person. **सुखी** *happy* is a participial active, and means *the person who is happy*, **दुःखी** *distressed* means *the person who is distressed*.

Example. **हम सुख भोजन पचानेवाले सुखी हैं**, *we are happy to eat and to be happy*.

हे सुखी राजा यमराज हे राजा सुखी राजा यमराज सुखी है, *o happy king yamraj and yamraj happy king*.

Thus, the sentence of *Content and Contented*, you to *happy and contented*.

When the person is distressed after all these paragraphs.

Of Compound Words (संयुक्त शब्द).

2. The first class, called **द्वन्द्व**, consists of compounds formed by uniting several substantives into one, omitting the copulative conjunction and the terminations of the cases. *E.g.* रामलक्ष्मण, Rama and Laxshmana. देवामुह, *a god and a demon*. मायबाल, *a cow and calf*. दातलक्ष्मी, *an ink-stand and a cow*. Sometimes the copulative conjunction *or* is retained. *E.g.* माय आशि बालिहस्त्र, *being the cow and calf*.

3. The second class, called **बहुव्रीहि**, consists of compounds of adjectives, formed by uniting two or more words, generally, as in the first instance. *E.g.* लालकेश, *red-faced*, from लाल, *blond*; and केश, *a hair*. पद्मलोचन, *water lily-eyed*. *E.g.* पद्म, *a water lily*, and लोचन, *an eye*. दिग्बल, *clothed with the points of the compass*, viz. *cardinal*; and दिग्, *a point of the compass*, and बल, *clothing*.

4. The third class, called **कर्मधारय**, consists of words formed by compounding an adjective with its substantive. In the Sanskrit language the adjective never receives the inflections of the cases when the substantive is expressed, but is compounded and then connected with it, *Ex.* **महर्षि मनुष्यसु**, *great men*. **धुतल वस्त्र**, *washed clothes*.

5. When the word **महत्** forms a compound of the third class with a following word, **महा** is prefixed instead of it. *Ex.* **महाजन**, *a great man*.

6. The fourth class of compounds is called **तत्पद**. This class consists of words formed by compounding two others the last of which is constructed with the first in any case whatever. The last of these words is generally a verb, except the first be in the first or third case, and the

compound formed by their union is a substantive.

Ex. **अपहृतक**, *non-injuring*. **कर्मद्वय**,
work done. **पितृवत्त**, *father-ness*. **धनान्मत्त**,
drunken with riches. **देवतमुक्त**, *free from de-
 vity*.

7. When the compound is formed with a noun
 in the nominative or genitive case, the first mem-
 ber is usually a substantive, and the compound
 formed by their junction is a substantive. Ex.
महर्षिणः, *wise-man*. **राजकुमारः**, *a king's son*.

8. When the compound is formed by a noun in
 the sixth case, it is then prepared for being joined
 to the following word in the same manner as it
 would be to receive the regular inflection of the
 case. Ex. **ब्राह्मणस्योऽर्थे**, *for the sake of a
 brahman*. **तुल्यस्थाने**, *in the vicinity of these*.

9. The fifth class of compounds is called **हिगुः**

Words of this class are formed by compounding a word with a numeral. The numeral is generally the first member. These words are adjectives. *Ex.* चह्रदश, *the four cardinal points (influence).*
त्रिमुख, *the three worlds (riches).*

10. The sixth class of compounds is called अवयवोभय. The first member of these is generally an indeclinable particle, and the compound is used as an adverb. *Ex.* यथाशक्ति, *to the extent of (one's) ability.* प्रतिवर्ष, *every year.*

Of indeclinable Particles.

1. Under this head are included Adverbs, Prepositions, Conjunctions, and Interjections.

2. A short list of the most common adverbs, closed in the usual manner, follows:

Adverbs of Time.

जहाँ, जधीं, जभी, when तेह्ना, तधीं,
तकरी, तकी, आतां, मा, अवधि, from (a time)
अज, to-day, केह्नां, कधीं, कजो, when? काल,
yesterday, ईश्वर, tomorrow, परवत्, one day af-
ter the sunset or the day before yesterday तेरवां,
the fifth day past or to come,

37. 2008 10 28 09:00:00

1. The statements which are called Propositions in European languages are always placed after the word in those of Japan, and are therefore supplied the name of Propositions. The following may serve as a specimen of them. **THE END.**

[illegible]

अधिकार, *authorisation*. अनुक्रम, *in order*. अभिमुख, *facing, turning towards*. आवृत्ति, *accumulation*. अनुमोद, *dedication*. उद्देश, *a purpose*. उपस्थिति, *present*. इतरकृत, *accomplished*. युक्तियुक्त, *correct*. निरर्थक, *unnecessary*. यथार्थ, *unaffected*. सुनिमित्त, *consequence*. अच्युत, *unchangeable*. मरिचक, *spice*. खरो, *iron*. शिष्टकृत, *made of*. तत्पुरुष, *complement*. सुख, *pleasure*. शास्त्र, *scripture*. प्ले, *pleasure*.

(3) Comparison.

The comparison of things is called *Comparison*. It is of two kinds, *Qualitative* and *Quantitative*. The former is of two kinds, *Positive* and *Negative*.

Qualitative Comparison is of two kinds, *Positive* and *Negative*. Positive Comparison is of two kinds, *Comparative* and *Superlative*. Negative Comparison is of two kinds, *Comparative* and *Superlative*.

nevertheless, किन्तु, कि. or. चरितिक, *however*,
 तथाच-तथापि, सर्वह, सर्वपि, तदपि, *and*
nevertheless, &c.

Of Interjection.

The principal are आह, *oh* ! अह, *ah* !
 हाहाहा, *hahaha* ! *surprising* ! ओह, *oh* !
 हूँ, उः, *oh* ! अह, *ah* ! कृष्ण, *he* ! *prayer*.

1. In order to form sentences in this language it is usual to place the agent or the verb first, the object second, and the verb last. Thus **प्रो**
आज्जन्तु कृष्णम् मनीषम्, I am with his dog.

2. The substantive word determining which
one thing is spoken of, is called the **विशिष्ट**. Vi-
shtiṣṭa, and which verb expresses any peculiarity,
quality, or defect thereof, is called the **विशेष्यम्**.
Vishēṣya. This is an adjective, if the **vishti-**
ṣṭa is a noun, and an adverb, if it be a verb.
The **visheṣya** sometimes consists of a sentence
or sentences by which some property or charac-
teristic of a word is denoted, and though
composed of substantive, adjectives, and ver-

viśeshya, is to be considered as its adjective, or *viśeshana*. *E.g.* प्रार वाक्कुली आगि क्वाय वाययोग्य गोष्ठ्य, *a very good word, and proper to be heard.*

3. The *viśeshana*, however long, should always precede the *viśeshya*, and must agree with it in gender, number and case. When it forms a compound word with it, the terminations of number and case are not expressed. *E.g.* प्रार वाक्कुली मनुष्य, *a very good man.*

4. The genitive case always agrees in gender with the word which governs it. The genitive in चा, and adjective in आ, are masculine singular; that in की, and the adjective in ई, are feminine singular and neuter plural; that in य, or the adjective in अ, are neuter singular; that in ने, or the adjective in इ, are masculine plural; and

that in **एतद्** or the adjective in **एतद्**, are feminine, plural. **एतद्** or **एतद्**, with the adjectives in **एतद्**, or **एतद्**, agree with nouns in the same negative plural, or the feminine case, at the option of the speaker.

१. तब तो वह बड़ा दुःखी था, *his*
 २. तब तो वह बड़ा दुःखी था, *his*
 ३. तब तो वह बड़ा दुःखी था, *his*
 ४. तब तो वह बड़ा दुःखी था, *his*
 ५. तब तो वह बड़ा दुःखी था, *his*
 ६. तब तो वह बड़ा दुःखी था, *his*
 ७. तब तो वह बड़ा दुःखी था, *his*
 ८. तब तो वह बड़ा दुःखी था, *his*
 ९. तब तो वह बड़ा दुःखी था, *his*
 १०. तब तो वह बड़ा दुःखी था, *his*

The singular form of माँ is **माँ**, and the plural form is **माँ**. The word **माँ** is used to address one's mother. The word **माँ** is also used to address a female friend or acquaintance.

The word **माँ** is derived from the Sanskrit word **मातृ**, which means "mother". The word **माँ** is a colloquial form of **मातृ**.

The word **माँ** is used in many contexts. It can be used to address one's mother, a female friend, or a female acquaintance. It can also be used to refer to a mother figure or a female authority figure.

The word **माँ** is a common word in Hindi and is used by people of all ages and social classes. It is a warm and affectionate term of address.

हन् अलित. *I having seen many houses come.*

8. When the object of a verb with its relative pronoun consists of a long sentence, or of several sentences, and the subject consists of one or a few words, the object is placed first, and the agent immediately precedes the verb. Ex. सर्व

प्रतिष्ठान् अति अतिशय दयालु मयि
स्थिति कला ईश्वरान् मी वनस्तान् करोति.
*I bow to the almighty and most merciful Lord, the
creator and preserver.*

9. The agent of an active verb is always in the nominative case, and that of a passive verb in the instrumental, or is expressed by a form which is equivalent to the instrumental. Ex. मी कर्त्ता. *I do.* काम् करने केल्यात्, *this
business is done by me.*

10. The agent of an active verb in the imper-

fect, perfect, and pluperfect tenses, the first and second persons plural excepted, is in the instrumental case. The forms of the instrumental used on this occasion are म्यां, *by me*, त्हां or तां, *by thee*, त्यान or त्याने, *by him*, and त्याही, त्याहा ही, त्यानी or त्याहानी, *by them*. *Ex.* म्या त्याहास म्हणून, *I spoke to him*.

11. The agent of a verb in the preter tense cannot be in the instrumental case if the action be suspended upon the performance of a prior action expressed by an active participle, because the verb, though accounted active, is really passive when thus governed. *Ex.* यिशू पितराचे घरी येऊन पितराची सामू ज्वराने धोडिता आयनी राहिली, *Jesus, having come to Peter's house, saw his wife's mother lying ill of a fever*. The agent of this sentence cannot be यिशूने because of the subordinate sentence पितराचे घरी

हउन्, but if first be omitted the agent must be in the the third case. Ex. धिषुने पितराक्

साम्भ् ० पितरादी काम् ज्वराने छेडिता
 घघनी घज्जनी, *Jesus and Peter's wife's mother*
being ill of a fever, in Peter's wife's mother, being
ill of a fever, was seen by Jesus. In the active
 form the genitive must be in चे, because it agrees
 with an accusative case; in the passive form it
 must be in चे, to agree with the gender of the
 noun साम्भ्.

12. An active verb usually governs a noun in
 the accusative case, and the subject of a passive
 verb is in the nominative case. Ex. मीं लाहाम्
 जाहीन्, *I will see them* हे घुहाक् मायाम्
 लिहल जाईल्, *This coat will be washed by me.*

13. Verbs signifying falling from, separating
 from, going from, receiving from, &c. govern a

APPENDIX.

DIALOGUE I.

साहेबी आणि त्वाहावे मानसांभी ।

साहेब सलाम ।

खानसाभा वरुंद जण ।

फराळाची सामगी सिद्ध करिव ।

मर्त सामगी सिद्ध आहे साहेब ।

मीं बरुं येवून फराळ करिव ।

तेवर मुनरवान धलाऊन आणीव ।

बहुत उराम ।

मुनगोजी अलि आहेत साहेब ।

त्वाहांस बसायास चौकी दे ।

मनशीजी आज तुम्हांस उशीर मार
काला ।

हे साहेब एके कामामूळे कांहीक उ
शीर काला खरा ।

असा उशीर काय्यास पदर्यांत खेळ
पत्त होईल ।

आतां असे होणार माहो साहेब ।

आज तुम्हो जा उद्या नवा घटिकेत या ।
वज्र करे ।

Continued.

तत्त गोप्या ।

खातसामा खारी सिद्ध करीब ।

उत्तम करवितो ।

खारी सिद्ध काली आहे साहेब ।

मा के परतून येणपवितो. स्वयं प्राक सिद्ध
करिन् ।

जे आज्ञा करवीन् ।

खानसामा सरदार आला आहे ?

नाज अद्याप तर आला नाही साहेब ।

कां आला नाही ?

मला कळले नाही की तो कां आला
नाही ।

एक मनुष्य थाडून त्याचा समाचार
आलीव ।

त्याचा घर तर कोणतासही टाऊक नाही
साहेब ।

वर आतां आल्यास त्याचे घराचा ठिका
णा पुसून ठेवाव ।

जे आज्ञा पुसून ठेवीन् ।

संबंधाक सिद्ध काला आहे साहेब ।
 तर परांतैत वाळऊन आणिव ।

Continued.

तर गोष्ट ।

सरकार आला आहे साहेब ।
 त्यास जाके सत्तेर घेऊन ये ।
 सरकार तुला ज्ञान उशीर कां जाला ?
 प्रयोगान् सत्तेर न दत्त म्हणून उशीर
 जाला ।
 तर आतां तर पाह्य आहे । काम
 काज करूं शकशील ।
 हो साहेब आतां कष्ट सकेन ।
 ज्या प्रमाणे मी आज्ञा करीन त्या प्रमाणे
 राहूं शकशील ।

हो साहेब तेणवेतो राहून कार्य करीत ।

आताशीत खाले जाऊन बेस मीं जेऊन उठून कार्य सांगेन ।

सरकार बाजारातून कांहीक वस्तुं घेऊन ये ।

बर साहेब आणतो ।

वस्तुं आणली आहेत ते पाहालीत ।

कोणती वस्तुं कोण्या मोलीची आहेत ते सांग ।

हे वस्तुं दाहा रुपये पानाचे हिशेबी गजाल आणले आहे ।

मला उत्तकी वस्तुं तर छेण नाही एखान पान घेऊन यास्तव याच पानाचा मोल सांग ।

मी त्या काळआशी वेगळेच मोल चुक
उत्त येऊन सांगेन ।

तूच्या रोकडीत कितीक पैका आहे सांग ।
पैका जो होता तो खर्च काला आतां या
डाव अमेल ।

वृधेये पाहिजे तर खानसामा पासून घे ।

उत्तम पाहिजे तेकां घेईन ।

मंपति होआचा दावा आणविला पाहि
जे ।

बर आणवीन ।

मास सरला चाकरांचे चन्दीत्याची फर्द
कहन आण त्याच्या चन्दीना याद्याची
कात्ता देईन ।

जे आज्ञा उद्या फर्द कहन दाखवीन ।

सलाम आज मी खरी जातो ।

बर जा उखा सकाळी येऊन ज्या ज्या कामाची आज्ञा दिली आहे ते सर्व कर ।

DIALOGUE II.

साहेबां आणि एके गृहस्थानीं गोष्ट ।

अमुक गृहस्थ आपले भेटीस आले आहोत ।

येऊं या ।

सलाम साहेब ।

सलाम घेतो ।

तुम्ही बरे आहात ?

हो साहेबांचे अनुग्रहाने बरा आहे ।

आपण तर बरे आस्ता ?

हो ईश्वराचे कृपेने बरा आहे ।

बोला आज तुम्ही काय मनोदय करून आले आहा ?

आपल्या भेटीची इच्छा पार होती म्हणून दर्शणाने आलो !

भोटी कृपा केली !

सांग लेंबर वाळं कुटुम्ब अवघे बरे तर आहेत ?

हो साहेब आपल अनुग्रहाने सर्व बरे आहेत !

काय उद्योग करित आला ?

पूर्वी कमाविणदारी करित होतो घरकुल संपत्ति उगाच वनलो आहे !

कां आतां उद्योग करित नव्होत ?

आतां जे उद्योग करित नाही याच कारण हे की पूर्वी श्रीमन्ताचा अनुग्रह पार होता आतां तादृश नाही !

तर आतां तुम्ही जॅलिका काश्यानि
आलतें ? ।

जवळ कांशीक डब आहे त्याचाच हेर
मेर काहण काठ चोष करतो ।

कसा हेरमेर कर्ता आणि त्यांत तुम्हास
काय मिळत असे ? तें सांगा ।

कसा गाहाणा ठेऊन करण देतो त्यांत
दुपया दोन तूपये शेकडा वाज मिळते ।

एथे वाय गाहाणा गाठीचा व्यापार बळत
होत असे ? ।

नाही साहेब काचित् कधी ।

वर एथे कोणता उद्योग असा आहे की
ज्यांत मिळणारा फार होय ।

DIALOGUE III.

अभिनेताही आहे नायकाही ।

गरे केव्ही आहे ।

हो महागज मी आहे ।

नायकाजीम् बलाकून आण ।

जे आसा ।

नायकाजी तुम्हास अभिनेताही आठविले
आहे ।

यला ।

कांरे काण्यास असे समसो बलाविले
आहे ।

तुला कांही ठाक आहे? ।

नाही महाराज मला तर कांही कटले
नाहीं ।

पान्त कामे चालत जे कोणही कार्याची
आत्ता करतील ।

ओमन्त काय करित आहेत ।

विहिरीचे कांही बाजवगघर वसले आहेत
आणि कोनेरपल्ल तथा मेनेवा आण गा
श्यावर वसून श्रीमन्ताणी बोलत आहेत
आणि आनन्दसागर वगचा दगिगा रा
होजी रुमार उभा काहे त्हास कांही
गोघ्य पुस्त होतले हे म्यां दूहून मात्र
पाहिले परंतु कोणती गोघ्य पुस्त
होतले ते कहीं आयकिली नाही ।

अरे पायः माया भेला काय ।

आवा

भोले कोले ।

हे लोभाधीन तुला प्रति गौरीसुखस्यै
 पहिजे जायति न जे श्रीमस्तकडे जाय ।
 या समसी मेने आयनि कोः नाहीं । नाचर
 मों न मोंगेत तावर तुला हे मुचत् नाहीं ।

माहाराज भाव्याने अथराय काका आतां
 असे हाकार नाहीं ।

माके सांगति चाल ।

Continued.

तेज गाछ ।

माहाराज नाथकजी आलेत ।

नमस्कार ।

नाथकजी ।

आज्ञा ।

महोदय की आज्ञा पर।

प्रेमियान को ही मानना क्या इस प्र
माण को ही स्वीकार करना चाहिए कि
होना क्या ही सदा ही ही है ।

[illegible]

गङ्गातीरीवा दोहों पार्श्वों आनन्द कांजि
 बहलिये तेलगुण्यो चोलीची जागा अम
 आणि फुलोंचे तळतळानन्तर चहकडे चार
 तळीं त्याचे चानी छाठ पापरमि कांठ उठ
 करान बांधले जातील। अति बायवर एके
 क चांदणी त्यावर चोचारा होईल त्या चो
 वाच्याची कलाडं लिडकला धारा दमटति कां
 वर रंगा मेजीचे काम होईल। या रीतिचे

होईल आणि चोदिचानीचे जवळ चळी
 ने आवां भगवत ऐक कामहट अंजीर प्राप
 तात्क दावा इष्टति पत्तांची चळी चहं
 कडे त्याचे इकडे प्राक भजीच्या आं घेरा
 याची जागा असेल साहा इमारी चोल्या
 जातील याचे लवचे रंघा आस्तव जे पेलज
 पाहिजे तो जामदारखाच्यावर रोखा कवूनर
 ह्या। बागीत माळी बेलदार जितके पा
 हिजेत तितके रंघा जसे बाग मच्छा राहे
 राण नहोळ पावे।

जे आता ।

ज्या ज्या प्रकारी आता वाली तदनु
रूप करीव राखेजीती आग्रह आहित ।

मी तर सदैव तेथे जाऊं स्वप्नार
नाही ते सधे सर्वदा वाढतील ।

कधी कधी मी जाऊन समाचार घेत
जर्दिल ।

अशियासु तुम्हेंही अशियांची आता
जे आली ते सर्व गोष्ट ध्यावत ठेवा ।

आय रीतीने करणे पडेल ।

हे राखेजी म्यां ज्या ज्या गोष्टी म्हट
ल्यात ते सर्व तुम्हें विस्तार घडिछ का
र्यात मी नाही ।

हे महाराज अवघी गोष्ट आयकली ।

आतां दुसरे होईल आणि नासकजीही
 मध्ये जाऊन मोघ समाचार देतील आणि
 नादि प्रतापने यथास्थित होईल या भेतका
 न प्रकार पडणार नाही आणि जेव्हा जेव्हा
 जे जे प्रकार होत जाईल तेव्हा तेव्हा सम
 क्ष विनंती करित जाईल ।

आतां उत्तम आतां निदा हो ।

DIALOGUE III.

विदेशाह्वय मिश्रणधूल पत्तणी वृत्तान्ता
 ने कथिष्यमसम ।

मोघ हो पत्तणी सती आहा ।

कोण आहात ।

मी ।

कोण भस्मी महाराज ।

आ वा आज मेठा सुदिन से आपसे
दरेंत काले ।

कधी येण काले ? ।

घरवां आलो ।

शरीर अतिशय कम काले आहे ।

हो घटसावे अम आपणस तर
विदित आहेत समजाले त्या घीण ना
ही आणि वटेत चालतां चालतां मुसाड
निघतो भाटवाचे उराने अवघे शरीर
जळून जाते आणि लहानाने गळी उरा
वाळून पाटतो ।

का सकाळी उठून स्वाम मन्थ्रा अचन
थोड तोडांत घालून मजिले वेली तर होत
नाही? निवळीस वटेत तर काही भय
नाही

अहा आतां भोठा उपद्रव आहे पर्यंत
हे लोकांहीं अतिशय उपद्रव आरम्भ केला
आहे यास्तव वाटेत मज्जाचे सांगाते व्यतिक
सजलीत चालता येत नाही ।

कां असा उत्पान तर कधीं नव्हता याचे
कारण काय ? ।

तुम्ही किमपि आयकिले नाही । तेथील
राज्याचे भावां भावांत काडा काळा आहे
धाकटा भाऊ कितीक मैत्र्य पत्राढ करून
राज्याचा सांटा सांगतो यामुळे परतलेले
लोकांस फाटले ते लोक एकत्र होऊन वाढ
सह यात्रकट्टस लुटून घेतेत राजा तर अ
पले घराचे विरोधात पडला आहे त्याच्याने
आह्मांचे गारपत्य काढू शकत नाही ।

हां तर वाटेत भार सारकिल होऊन
येण पडत ।

हे ।

आपल्यास या प्रवासांत काय प्राप्त हो
लें? ।

काही फारगंर या जाग्यासुद्ध सिद्ध
लें नाहीं परंतु म्यां तेथे एक दफ्तराचे
माराथण केले होते त्यांत राज्याकडून
दोन सहस्र रुपये आणि शिवाणाने पांम
शे। लगेत महाराजकडून दारुण कि
तीत रुपये प्रकृत जी सहस्राचे मोठ्याने मि
ळाले।

आहो।

या समकाल जे स मिळाले तेही मोठी
माध्य आहे ।

हो महाराज खरे ।

जर तस्य वेळ चरी तर आवसेत हेच
मोठा लाभ आहे ।

DIALOGUE V.

दिवानजी इकडे या ।

हो साहेब आलों ।

आज मराठ्यांकडून लज्जावा आला आहे
दिली आला आहे ।

यांचे लक्ष रोखडे वारा लक्षाचा लोट
एकूण सतरा लक्ष ।

भोजना महीना या ।

जे आता साहेब ।

सिबदेचे लोकांस व खासकरांस
या दोही जमातीस सांगणे जे मोहिमास
जाण घेता ।

म्यां कालोच आता केली आहे ।

पालखीची सामग्री आणऊन, पालखी
प्रस्तुत करता ।

पालखी सिद्ध काली आहे ।

केव्हां काली ।

सन्ध्या काळीं सिद्ध काली ।

काशीची पत्रं घरतां आली होतीत त्यांत
समाचार काय लिहला होता ।

दाजीवा दिखीत घेतोत ।

त्याहांचे समागर्भं कोरही बुद्धिमान
नाही ।

गणेश घन सांगते गेले आहेत पण
त्याहांचे माहातार पणचे दिवस, आलेत त
होत्या माहाताच सारखा दूसरा बुद्धिमान
होण कठिण । -

यथांच उत्तर लेकर लिहा ।

उद्या लिहीन !

त्यां पत्राचे सहित चों तत्ताची जखी
पाठऊन, या ।

वर ।

कोण्हाचे दुकानाची पाठऊन !

भवानीदासाचे दुकानाची लिहवून पाठ
चा ।

आणाची जे कांही पाठविले आहे ते
उद्या सांगेन ।

DIALOGUE VI

तुम्ही चला आम्हीही येतां तेही गृहस्थ
माघाचून येतील जाणभर विलास वेल्यान
तेही येऊन पात्रनील जे गोघर तुम्ही म्हाणा
स तेच गोघर आम्हीही म्हाणू । तुम्ही गेले

होने तुम्हीं त्याहाशी भेट पाली होती ती
नाही। तुम्ही आमचे छरी या अर्थवा
आह तुम्हें छरी देऊ।

बहुत संभाव है कि तुम्हीं या कार्यस
मिले होते तो कार्य तर कहान आनेव
आमान आतीही तथा छरीय नार्क
तरीय आजा पवते। देखो तुम्हीं या
कार्य तर मिले न है। कार्य कहल आव
येकन मिले संभा। अतो आज ते काले
होता या कहान त्याहवि बिहाडी नारा
उचित अते। ते सरदार या प्रकारे म्हास
जाग तात मान देवो आन्य आहे।

अतो का कार्यन आपण घडवीले होत
ता कार्यन ती सव घटन घेऊन आता
आते।

तुम्ही देखो ते शिष्ट तुम्हास शीत
ताप येत विद्रुम करायाम् बाल म्हाली ते

ओमन्तान् म्हर जी तदनन्तर ओमन्त काय
 जोनसेत ओमन्ताचा मनोदय वाय आहे
 जो ओमन्ता वा मनोदय असेल त्याच प्रमाणे
 अतएव कच्छ ।

अथ एक गोष्ट ज्ञानांत आयकून जा
 सांख्यिकी ज्ञानांत म्हणून जे आज्ञा करीत ते
 सत्त्व येऊन ज्ञानास सत्ता तदनन्तर आप
 ले विजागांत जे गोष्ट दृढ येतील ते दृढ ।

तुम्ही इकडे या कांही गोष्ट म्हणायची
 आहे आयकून जा त्वरेने आहोम समकले
 देऊन या । तिकडे त्यांहीं जवळ जा जास
 का निरोध विद्रुप पूर्वक सांग तेही
 आयकून सत्त्व स्वार होऊन येतील आ
 ज त्याहासही आणा प्रमा देऊन आणा ।
 अथ तुम्हास कांही विचारही आहे उद्या
 ईश्वरजात मोठा दिवस होईल मारे ईश्वरे ज
 मोठे खुशी करतील तोफ फार होईतील

तु नाच घगांत रोझी व नाच व मोटा खी
 नाही होईल । शहराचे सर्व थोर थोर
 लोक व महाजम व सुखी धाकटे मोठे
 लोक तमाशा पाहायान, जातील आम्होनी
 स्वार सोडून, तमाशा पाहायान, जाऊं मे
 ठा दिवस काळान्तर एके दिवसी दरवारे
 मोठे सहिबाचे होईल सर्त दरवारी लोक
 मोठे सहिबाचे भेटोन जातील । नजरा
 देतील आम्हीही भेटोन जाऊं नजर देऊं ।
 आम्हान, यस्ने शिरोपव भिळ्याची वद
 नी आहे पाहावे काय वेळेवर उपदेश
 घडता । अहो दाजी आपण कांही इंगरेजी
 भाषा समजता ?

महाराज आम्ही लेंकुरपणी कलकत्तात
 सर्गात राहो कांही शिकलो होतो निष्ठ
 योग्यता होत सारी विसरलो । कांही कांही
 मनी घडने । श्रीमंताची आज्ञा काल्यास
 आप्यास केल्याने आतांही शिकूं सकलों ।

अहो इंगरेजी मोठी विद्या आहे फिक-
ल्यास फार उपयोगी पडेल।

बहुत चांगले मीं याचा उपयोग करतो
आहे।

दाजी गेले काहेत त्या अजक्यांस घेऊन
येतील तुम्ही पुढे चला आम्हीही मागू
येतां। जर ते आगेघर आम्हाहून पवित्र
तर बहुत उत्तम आहे नाही तर
त्याहाचे आणायण इयत्त करण पडेल
त्याचा पारविणे पडतील।

माहाराज काय दिना तेथे पाहल्यावर
आपले आज्ञा प्रमाणे उपयोग लेला जाईल।

अहो तात्या मीं तर माहाराज कालें
दांत पडूं लागलेत वृद्धावस्थेत इत्यादि शिष्य
कल्यांत जीवनाचे सुख किमपि नाही। त
वृद्धावस्थेचे सुखान्न विसरत प्राणी
अनित्य जाणून वाण्यादिक तोषांचे लेखन

करावे आतां चिरंजीवाचे दिवस आहेत तर एका
 वर्या आहे नाच तमाशे पाहोत मग्न
 करोत मागे मन यामुळे या तमाशांत
 लागत नाही । आम्हांचे चिरंजीवांस जकून
 घेऊन या मोटे दिसाचा तमाशा म्यां फार
 पाहिला आहे त्यामुलांही पाहिला नाही
 ते पाहोत त्यांनी पाहिल्यास चित्तास
 सनोप समाधान होईल ।

दानी विदा होऊन चिरंजीवांजवळ गेले
 त्याहांस स्वार करवून घेऊन आलेत श्रीम
 न्तांनी चिरंजीवां सहित मोटे दिसाचे रोप्री
 चा अतिशय तमाशा होता तो सर्व पाहून
 सर्वां सगट छरी कुशल होम आलेत ।

DIALOGUE VII

आम्हीं श्रीमन्तांचे भेटोस आतां हो
तो श्रीमन्त शिकार खेळायास गेले होतित
यास्तव भेट नकाली परतून गेलों ।

हे आपणानी सत्य म्हटले प्रहर दितस
चरत्यान्तर आम्ही स्वार होऊन शिकारोस
गेलों होतों यास्तव भेट नकाली आपणान
परतून जाव्हे लागले ।

आपणाही आम्चे कामाची काय नेमणूक
होली आहे? आम्ही तर सत्ता प्रकारे
आपलेच आहेां आपलाच भरोसा आहे
आपणा वडील आहेा ।

आम्ही तुमचे कार्याचा बदोबस्त हा नेमि
ता आहे श्रीमन्त पण्डितप्रधान पेशवे सा
हेव यांशी आपली भेट करवून जागीर व

हाल करवून घेऊन देऊन आपले जागीराचे
कमानोशदारीवर निदा करा ।

आम्हाचे त्या कार्याचे काय कर्तव्य ते आपण
स्पष्ट आज्ञा करा । मात्तान हे कार्य
अन्यथा हाणान नाही असो पहिलेच सर्व
स्पष्टा ओपनताममोर बोझां होती यथार्थ
जे कुसल तब होईल ।

DIALOGUE VIII.

श्रीगणेशपन्त सारे लोकांचे कार्य सिद्ध
कर्तात माझे कार्यही सिद्ध करा । मी आ
यला दास्तानदास्त आहे आज आपण से
वकाचे वहाडी येऊन पोभा केली पाहिजे
बहुत उत्तम आज अगत्य येऊ ।

सायंकाळी श्रीगणेशपन्त आलेत मोठे
जमकेने मोठे गळेने त्यांच्याचे येताच सर्व
कार्य सिद्ध केले ।

अहे श्रीकृष्णपन्तासही बसवायाचा
 लवंग वेला पाहिजे ते सर्व घोरान्ते घोर
 आहेत त्यांहाचे न आल्याने कार्य पुढे
 चालनार नाहीं ।

अहे काशीराजपन्तासही वलाऊं पाठवा
 मनुष्य पाठवोले आहे तेही रुजा करून
 येतील ।

तुम्ही आधरा जा घेऊन या ।

जे आज्ञा मी आधराच जता घेऊन गेलों
 दोन घाटिका रात्रि गेल्यानंतर तेही ये
 ऊन पावलेत ।

अहे देवराजपन्त भास्करपन्त प्रभृति
 सर्व सरदांत आलेर ।

भांदाराज हे सर्वपहिलेच येऊन बसले
 आहेत ।

अबो धर्मजी सर्व साहित्य हत्ती घेडे
पालक्या हे सर्वही दारावर आलेत वा
नाही ?

माहाराज सर्व हाजिर आहेत ज्योतिषीने
चिदाप्त वेली लग्न अत्यन्त निकट पावले
श्रीव वरासु स्वार करवा तदनन्तर सर्व लोक
चगती वरासमागमे चालेत कन्येचे चर्ची
पावल्यावर जे लग्न घाटिका नेमली होती
त्याच सम्यी विवाह वेदोक्त काले वेदो
स्वार ब्राह्मण सर्व कट्टं लागलेत व्याघ्रात
परस्पर भेटो जात्यान उभयथा परस्पर
नम्रवाती वनिष्ठ वचनेस्तुति कट्टं लागलेत।
तदनन्तर वज्राड्या वेदोक्त पाल्कोक्त सर्व
रीती कट्टन लौकिक व्यवहार मंघाटून जे
वराती आले होतेत त्याहा सर्वांचा आदर
भाव शिष्टाचार कट्टन प्रसन्न विले तदन
न्तर उभय पक्षाचेच दोन्ही कडचे लोकांस,
भोजन नाना प्रकारची पकवाने व अनेक

प्रकारका प्रकाश व रश्मि व पाण्डु व
 चन्द्रका सवे साहित्य करवून आगह
 पूर्वक मलोम भोजन करवून बीडे दि
 ल्लत नदनतर संपूर्ण वाती लोकां
 सहित दोष याही समा कहन् बसलेत्
 नाथ व यथा तां ज्ञानका वाव प्रकार
 चार दिवस यात्रा आनन्द मंगळ गाला
 सवे प्रातःसांझी भोजन व दक्षिणे स आ
 द्ये व सायं स आयतु सर्व प्रासादांश्च
 प्रिये लो नदनतर बसन् गच्छी सहित
 आंशक दिवस चैत्रे दिवसो मंगलं वरात्
 चित्रा देवदत्त तेयन् वत्या सहित
 सुशक्त येन घरी जावलेत् ।

DIALOGUE III.

हरकरा रात किल्ली आहे ।

साहेब घालाकळ काला कावळे बोलतेस ।

खिदमतगारासु बलाव ।

साहेब खिदमतगार कोणही एथे नाही
कावळे रात्री कायल्या हारा गेले आहेत
मनुष्य पाठऊ बलाऊ धाड ।

जे जाहा

खिदमतगार आला ?

साहेब मनुष्य पाठविले आहे कोणही
सडक्यामध्ये येऊन पावतो ।

साहेब खिदमतगार आला ।

तूं कोठे असतोस ? जेव्हां ऊडकितो तेव्हां
मिळत नाहीस ।

साहेब रात्र दिवस रुजू राख्तां परंतु
काल वारचे मनुष्ये अवघे इमामाचे दर्श
नासंगेले हातेत घरीं तेव्हा नसतेत या
सादीं घरीं हातां ।

ऐस कल्याण चाकरी राखणार नाहीं
मला कामात जण आहे लज्जत तोण
धायवी सामगी घेव्ण ये ।

साहेब प्रभुत आहे ।

बेहयास म्हणजे त्यावाची वस्त्रं घेव्ण
ये ।

साहेब बेहया वस्त्रासहित हाकिम
आहे ।

नाथीस बलाव दौर करवीत ।

नाथी आला आहे ।

बेघांस खारी तेवारी करावस म्हण

मीं जहाजेवर जाईल। हरकरा लागू क
साहेबाची जहाज कोणे घाटवर आहे
ठिकाण कळू दे।

साहेब मग आवकिले आहे जे जमक
साहेबाची जहाज येत होती पण नदीन
पाणी बळत उण आहे यास्तव केलागळ
घांत ठेविली आहे।

Continued.

साहेब मुनशीजी आले आहेत।

याचास म्हण।

साहेब उद्या पाठाचा दिवस आहे आज
स्वस्थरूपेन वाक्य केल्यास बळत बरी
होतील।

मुनशीजी तुम्ही जे गोष्ट म्हणली ते

चलत घरी आहे । पण आज मन व
 र्तत अस्थिर आहे । दोन वरं काणीत
 देशाकडील समाचार कांही दळत
 नाही । यत्न मी आज जहाजवर जो
 रेल । आज अवकाश जायदा नाही तुम्ही
 रात्री या । जर सुभीता होईल तर दोन
 वारं वाक्य लिहीन ।

सखेन आज रात्री माझे पुतण्याच बडोड
 आहे । दोनी काणीत बडोडो येतील ।
 मूलाज वाच अवकाश त्यास उरत नाही
 यथां दुसरा रस्ता नेणारी नाही जे
 त्याहां अवकाश आदर सन्मान कांही
 अतः कामाचा शोध मला घेण पडेल
 ऐशियात रात्रीची विदा आज्ञा कात्यास
 उत्तम आहे ।

वर उद्या भेटे जातः मलां या मोंही
 घोड फिरवायस जाणत नाही ।

साहेब दिवानजी माटे वेळवे बाहेर
बसल जाहिले।

मला कां सूचना न केली ?।

साहेब एवीं आज्ञा होती जे लिहायां
चे सखीं कोणत्याही खबर कळूं नको या
साठीं सेवेमध्ये विनंती न केली।

त्याहांत सांगते कळत घेऊन ये।

Continued.

दीवानजीं परे आहे ? वज्रता दिवसान
नंतर पहिले इतके दिवस कोठे होतिले।

साहेब एथेच होती परंतु काम बाजारी
मोठी भीड होती साहब सेवेत पाऊं न
सकलों आतां सर्व कामाहून अवकाश
काला आहे आतां संदेव सेवेत पविन।

शहराच वर्तमान काय आहे ?

मला कांती कळत नाही आणून कांती
आशा करवी ?

जे कांती घेऊ बळत कळत असेल तर
म्हणा ।

साहेब बाजारांत लोट्या बघा पाय
साक्षा शस्त्रे काला आहे यांत तोंड मर
छांसवळत लाभ आहे बाजारांत बघा
मुजरा सळत लोट प्रियत हेतव आणि
कपयतीत साधावे नीवामा न्ध्ये ते जरावर
घालवितत आणि गरीब लोकांस फार
विपत्ती आहे ज्या ज्या सरकारास चाकरी क
रतें तें तें लाटाच बघ्या निमित्त आपला
टोटा जाणून तगद लपये थापत आहे
गुढे करतत दाहा दाहा मदिने घवितत
एक कपयिक मिळत नाही खायाची विप
त्ती फार पावतत ।

दिवानजी हे कथ घेडे दिवसाचे आहेत

नमोल जायली सभ्याची गिफ्ट मेळ

[illegible]

दाहा वारा दिवसानन्तर माणा धाकटा भाऊ साहेबाचे आज्ञा प्रमाणे एका किरा नीस वजत योग्य अनेक उमेजाचे सरकारीत व्यापार केलेला पाहून सांगाते घेऊन आला होता मी त्यास हस्ताक्षरासहित साहेबाचे जजुरांत घेऊन गेलों। साहेब अक्षर पाहून वजत सन्तुष्ट केलेंत आणि आज्ञा केली जे यास माझे खासगत काम समाप्त करा दुर्गाप्रसादाने त्याची चाहाडी साहेबाचे पाशी कढून त्याचे कामास मोडा द्यातसा अणखीन रामलोचन नावां एक साहेबाचा मुनशी होता त्यावरते साहेबा रागभरले होतेत त्याचा अपराध क्षमा करवून त्यास आपले नायबी मध्ये नियुक्त केलें आहे आणि जे जे कारबारी माझे कडील होतेत त्याहांस मुनशीचे कारणे सोडविते।

दिवानजी तुम्ही काहीं चिन्ता नका करूं
तो माका फार मित्र आहे मोठे दिवसावर
एथे येईल त्यास मी समजाऊन ज्या प्रकार
रे होईल त्या प्रकार दुर्गाप्रसादास मुनशी
सहित सोडविन।

साहेब मला कांहीं एकान्ती म्हण आहे
अमुक जमीनदार माका मोठा मित्र त्याची
मा मलत मेदनोपुराचे जिल्ह्याचे साकते हो
ती यास्तव तमचे कडून जे साहेब तेथे अस्ते
त त्याह्यांचे जवळ दहा हजार रुपये ठेऊन
त्याह्यांस अपील खरचाचा जामिन दिल्या
होता अन्तकाळां त्या जमीनदाराने अपीलन
केली जे रुपये त्या इंगरेजापशी ठेविले हो
तेत त्यातून सहा हजार रुपये फिचून पाव
लेत बांकी चार हजार रुपये देत नाहींत
ऊज्जत वर्तत साहेब तो जमीनदार माका
मोठा मित्र आहे आणि आपण जे माके
वर अनुग्रह करता हेतो बरे प्रकारे

आणतो याकारणे मला या रुपये साठी
 बडत लिहल आहे यास्तव मी प्रयाणी
 आहे जे आपण मेदनीपराचे कोठीचे साहे
 बास् चिट्ठी लिहावो जे राज्याचे रुपये
 देऊन् आपणास् रसीद पाठवीत् अथवा
 कांहीं उजुर असे तर आपणास् लिहन्
 पाठवीत् साहेब राज्याचे रुपये राज्यास्
 प्राप्त काल्यास् ऊजगांत माके राहायाची
 साधकता आहे ।

उद्या जेकां उकाची चिट्ठी लिहीन् तेकां
 आठवण करून देण ।

साहेब या वेळेस् आज्ञा होय तर बि
 झाजस् जाऊ ।

चिदा का ।

मलाही विलायतेस् पत्र लिहिण आहे
 जहाज एका दों दिवसांत जाईल ।

साहेब विलायते मध्ये अमुक साहेब माके

मोठे मुरब्बी आहेत त्याह्यास मीही पत्र लिहीन। परंतु मला इंगरेजी लिहिता येत नाही। जर दोन तीन दिवस उशीर होय तर कोरहांपासून लिहवून आणून देईन।

ब्रजस उत्तम आहे।

THE STORY OF THE MERCHANT'S SON.

एके महाजनाने आपले पुत्रास कत्त काली चार गोष्टी सांगून मेला जे अरे पुत्रा राज्याचे अनुग्रहाचा विश्वास कर्त नको आणि कोतवालाची भीति मनांत आणू नको आणखीन धाकटे लोकाशी मेत्री कर्त नको आणि क मनाची गोळा बायकोस सांगू नको। सा ऊकार पुत्राने आपले बापचे मेत्याचे

सोडे दिवसानंतर राजदासीशीं प्रीति
 केली । तेवज्जत गुणवान सुशील
 विद्यावान आनि अनेकाप्रकारे उपरुक्त आ
 णि विचार परामर्शादि विषयांत बज्जत
 योग्य होता राजाहि त्याच गुण व सौ
 जन्य पाहून फार कृपण अनुग्रह क
 रित् होतेत् आणखीन् कोतवाला सांगते
 बन्धुत्वही होत । एक दिवस पित्याचा उप
 देश केलेल्या गोष्टी परिक्षा करायानिमि
 त्त राज्याचे बरीं अतिप्रत्युषीं गेला त्या स
 मयी राजा अन्तःपुरांत होतेत् साज्जकार
 पुत्र राज्याचे द्वारी उभा राहून राज्याचे
 भेटो साटी त्याहांचे उठयाची अपेक्षा क
 रित् होता इतक्यांत तेच दासी जीचे सांगा
 ते त्या महाजनाची प्रीति होती ते एका
 मंडक्यांत घेण माटी घेळून सडा घालाया
 स्वव दारावर आली त्याने तिशी उपहास्य
 केली बटकीने पोतेर व सड्याचे मंडक्याच

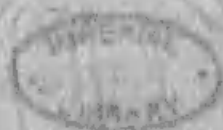
घाणी त्याचे वर टाकल महाजन लोकांचे
 डोळे वाचवून पालखीवर स्वार होऊन
 आपले घरी गेला आणि आपले ल्याले
 वस्त्रास एक मडकांत भरून व त्याचे
 तोणास बळकट बांधून अन्तःपुरांत जेथे
 निजत् होता तेथे त्याचे वरते एक शिंक
 बांधून त्यावर मडक ठेवत आणखीन त्याचे
 दुसरे दिवशी राजमन्दिरी जाऊन राज्याचे
 लेकास घेऊन आणून एकान्तस्थळी ठेवत
 तेथे राज्याचे वाऱ्यांत राजाचा लेक हारपला
 म्हणून घोर काला आणखीन हे गोघ्न
 राज्या पावेतो गेली राज्याने त्याचाणी
 कोतवालास बलाऊन आज्ञा केली जे
 राजपुत्रास अलंकार अभूषण व घोरा
 सहित हाजिर करणील तर उत्तम आहे
 नाही तर तुला आणि तुके स्त्री पुत्रास
 तेल्याचे घाण्यांत घेऊनू टाकवीन ।/ कोतवा
 लाने राज्याचे समीप सप्ताहाचा करार केला

आणि कडकायास्तव नगरांत आणि देशा-
नहीं मनुष्य नियमित केलें आणि आपणही
फिटें लागला एक दिवस राजी साजकार
आणि त्याची स्त्री एकेश्या वर निजले हो-
तेत अर्द्धरात्री त्याहां दोघाची कंप उब
उली व साजकाराचे नवरीची दृष्टि त्या
मडकावर घडली महाजनास् पुस्ती
काली जे या मडकां काय आहे? त्याने उ-
त्तर दिले जे हे गोघा बायकोस सांगायची
नके। तिन बजतच हट केला जे मला हे
गोघा अवश्य सांगितली पाहिजे नाही
तर मी अडांत उडी घालीन।

साजकाराने म्हटल जे म्यां राजपुत्रास न-
गाचे लोभन माचन त्याचे नगवज सर्व छे-
ऊन त्याच मड या मडकांत घुचून ठेवल
आहे हे गोघा तू कोण्हास सांगूं नको ईश्व-
र उक्तेने त्याचे देन तीन दिवसानंतर त्या

दोघात कलह जला नवयाने मवरोस
 मारल तिने मोठ्याने हांकां मावून म्हटल
 जे या हत्याचाने राजपुत्रास धनाचे निमि
 त्त मारल आतां मला मातं इच्छितो ।
 त्या समयी कोतवाल त्याचे भिन्नी खा
 ले उभा होता त्या अवघ्या गोष्टी
 आयकून साजकारास धडन बरे प्रकारे
 बांधून राज्या पुढे हाजिर केल यद्यपि
 महाजनाने म्हटल जे अरे कोतवाला तु
 म्ही मशी माटो प्रीति आहे त्यावर दृष्टि
 कडून मला या प्रकारे राज्याजवळ न
 को नेऊं त्याने गोघ्न मनांत न आणून
 अपमानाने राजसभेत नेल आणखीन
 म्हटल जे राजपुत्राचा वध करणारा हा
 आहे राज्याने पूर्व प्रीति न विचारून
 क्रोधाने विचारही न केला व त्याचे लक्षा
 ची आज्ञा दिली तेव्हां साजकाराने आं
 धले मनुष्यास म्हणून राजपुत्रास आणवून

राज्या समोर उभ केल । राजा आपले
 लैकास पाहून साजगराशी पार लज्जित
 जाला आणि म्हणजे याच कारण काय
 आहे? विस्तार होणे सांग त्याने त्या वस्तु पु
 रल्या मडक्यास राज्याचे समीप आणून
 अवघी चाली आदिपामून अन्तपर्यंत स
 विस्तर राजशेवत विनंतीकेली।

۹۲/۷